

HIUMAA

majandusülevaade
2021

HIIUMAA
majandusülevaade
2021

Väljaandja

Sihtasutus Hiiumaa Arenduskeskus pakub nõustamist ja tugiteenuseid Hiiumaa ettevõtjatele, investoritele, mitte-tulundusühingutele ja kohalikule omavalitsusele. Lisaks ettevõtluskeskkonna arengu ja ettevõtjate kasvu toetamisele tegeletakse noorte ettevõtlikkuse arendamisega, Hiiumaa turundustegevuste kooridneerimise ja turismivaldkonna arendamisega. Hiiumaa Arenduskeskus kuulub Maakondlike Arenduskeskuste võrgustikku, mis on suurim üle-eestiline nõustamisvõrgustik.

SA Hiiumaa Arenduskeskus

Vabrikuväljak 1, Kärdla,
arenduskeskus@hiiumaa.ee

Koostajad: Ilmi Aksli, Elmo Harjak

Fotod: Kaja Hiis-Rinne, Argo Nurs, Maria Mäeots, Piret Sedrik, Tuuli Tammla,
Tõnu Tunnel, Ivo Panasjuk, Piret Almiste, erakogud

Illustratsioonid: lk 6–9 Valdek Alber

Keeletoimetaja: Liina Siniveer

Kujundus / küljendus: Irina Tammis

Trükk: Manmade Agentuur OÜ

Sisukord

Saateks	4
Vallavanema pöördumine	4
Hiiumaa majanduslikust seisust, tendentsidest ning tulevikustsenaariumitest	5
Hiiumaa ettevõtluskeskkond 2021	10
Ühendused Hiiumaaga	10
Töötukassa on toeks Hiiumaa tööandjatele	15
Hiiumaa kinnisvaraturg	16
Ettevõtluse tugiorganisatsioonid	18
Kohaliku omaalgatuse programm	19
Noorte ettevõtlikkuse arendamine 2021. aastal	21
MTÜ Hiidlaste Koostöökoogu ja LEADERi programm	24
MTÜ Hiiukala ülevaade kalanduspiirkonna aastast	28
Hiiumaa majanduse üldnäitajad	30
Ettevõtlussektorite üldnäitajad	31
Tööhõive ja keskmine palk Hiiumaa ettevõtetes	33
Suurimad tööandjad, suurimad käibed	35
Majandussektorite lisandväärtus	38
Majandussektorite ülevaade	40
Keemia-, kummi- ja plastitootmine	40
Hulgi- ja jaekaubandus	42
Tekstiili- ja rõivatööstus	44
Ehitus	45
Metsamajandus	46
Veondus ja laondus	47
Puidu töötlemine ja mööblitööstus	48
Majutus ja toitlustus	49
Toiduainete tootmine	50
Põllumajandus	51
Elekter, gaas, vesi, jäätmed ja mäetööstus	52
Muud sektorid	53
Ekspord Hiiumaa majanduses	54
Siseturistid päästsid ka 2021. aasta suve	57
Analüüsi andmed ja selgitused	60
Hiiumaa tegijad 2021.	61

SAATEKS

2021. aasta oli Hiiumaa jaoks edukas aasta

Numbreid vaadates kasvasid tulud oodatust kiiremini ning mis samuti oluline – kiiremini kui kulud. Tulumaksu parem laekumine tulenes keskmise palga arvatust suuremast tõusust. Samuti jäid COVID-19 põhjustatud mõjud oodatust väiksemaks.

Hiiumaa läbi aegade suurim avaliku sektori investeering Hiiumaa spordikeskus avati küllastajatele 2021. aasta oktoobris. Oluline on, et ka riigi panus sellesse oli märkimisväärselt suur – kümnest miljonist veidi üle poole.

Spordikeskus pakub suurepäraseid võimalusi harastada erinevaid spordialasid ja on kasutajate poolt hästi ning aktiivselt omaks võetud. Meeldiva üllatusena on hoone end suutnud tõestada energiatõhusana. Samuti on see toonud kaasa oodatud positiivse efekti – Hiiumaal toimuvad kõrgetasemelised sündmused ning Eesti meistrivõistlused.

Oluline märksõna 2021. aastast on teeinvesteeringud. Transpordiamet võttis ette mahuka, mitmemiljonilise töö Käina piirkonnas. Seda võimendas valla tehtu samas Spordi tänaval. Ühtlasi on muutunud Käina alevik – keskus on Tuuletorni ja uue, 2021. aastal valminud kauplusehoone rajamise järel mõnesaja meetri võrra põhja suunas.

Mõju avaldas koroonakriis, aga mitte sedavõrd kui aastal 2020. Või kui, siis kohati ka positiivses võtmes. Hiiumaa elanike arv on alates 2020. aasta märtsist igakuiselt kasvutrendis. Möödunud aasta suvi oli aga läbi aegade kõrgeimate küllastajanumbritega.

Pigem avaldas märkimisväärsemat mõju energiahindadega seonduv. Aasta viimastel kuudel ületasid näiteks elektri hinnad harjumuspäraseid hindasid mitmekordselt. Etteruttavalt teame, et hinnatõusu raskuskese on jäänud pigem 2022. aastasse.

Lõpetuseks on võimalik tõdeda, et kuigi Hiiumaa ja Hiiumaa vald on suurelt ette võtnud ning väliskeskond on kiiresti muutuv, siis pigem seisame piisavalt tugevatel jalgadel, et tulla toime ettejuhtuvate väljakutsetega.

Hergo Tasuja
Hiiumaa vallavanem

Hiiumaa majanduslikust seisust, tendentsidest ning tuleviku-stsenaariumitest

Hiiumaa majandus on 2021. aastal käitunud ootuspäraselt. Suuremaid muudatusi ettevõtluse ja tootmiskonjunktuuris ei ole toimunud ja majanduselu iseloomustavad näitajad viitavad samadele tendentsidele nagu 2020. aastal:

Suuremaid tööandjaid Hiiumaal lisandunud ei ole, samas pole ka lahkunuid. Hiiumaa keskmine palk tõuseb aeglaselt, kuid jääb Eesti keskmisele endiselt alla – 2021. aastal oli Hiiumaa keskmine brutokuupalk väiksem Eesti keskmisest 30%. Hiiumaa rahvaarv jätkab statistikaameti andmete järgi vaikselt vähenemist ning kõige enam väheneb rahvastik noorte ja tööealiste inimeste arvelt, mis omakorda tähendab, et noori töötajaid tuleb järjest vähem juurde. Samuti väheneb ka alaealiste laste arv ning suureneb vanemaealiste osakaal. Tinglikult positiivse arenguna võib välja tuua, et 2021. aastal kasvas Hiiumaal tööjõus osalemise määr suuremaks Eesti keskmisest. Hiiumaa tööjõust olid eelmisel aastal ligi pooled teise haridustasemega, 13,6% esimese või madalama haridustasemega ning ülejäänud kolmanda haridustasemega. Võrreldes kogu Eestiga on Hiiumaal vähem kõrgharidusega tööjõudu.

Eelnevalt kirjeldatu viitab sellele, et Hiiumaal elavad inimesed, kes tahavad siin elada Hiiumaa pärast. Saar ei suuda pakkuda noortele atraktiivseid töökohti, luua ettevõtetele piisavalt soodsaid kasvutingimusi ega kutsuda saarele kõrgtehnoloogilisi ettevõtteid. Seda sõltumata sellest, et ettevõtlust saarel on suunatud toetama ja kiirendama mitmed toetusmeetmed.

Majanduselu elavnemise kolm pärssivamat tegurit on elamis- ja üüripindade puudus, tagasihoidlikud ühendused mandriga ning saare vähene kaetus kiire internetiga.

Järgnevatel aastatel on oluline keskenduda kolme majanduselu pärssiva teguri lahendamisele. Arenduskeskus ning teised tugistruktuurid peavad töötama selle nimel, et ettevõttele suunatud toetused oleksid jätkusuutlikud ning elluviidavad tegevused elavdaksid ettevõtlusmaastikku. Arenduskeskuse tegevuse fookuses saab olema kontaktide tihendamine ettevõtjate ning riiklike ettevõtlusmeetmete koostajatega, lisaks on raskuspunkti regioonis koostööalgatuste loomine ja kaasa aitamine ettevõtete ekspordimahu kasvule.

Üldine Hiiumaa majanduse hetkeseis, kitsaskohad ja arengutendentsid on tervikuna kirjeldatud Tartu Ülikooli RAKE poolt koostatud uuringus „Hiiumaa majandusliku potentsiaali uuring“. Majandusteadlased vaatlesid praegust olukorda ja tegid omalt poolt ettepanekud, mida saare tuleviku kujundamisel arvesse võtta. Uuringu raames koostati Hiiumaa saare majanduslikud tulevikustsenaariumid, mis saare erinevate tegevusmudelite, sealhulgas kohaliku omavalitsuse tegevuse puhul, võiksid rakendada. Stsenaariumite raames hinnati mõjutegureid, mis majanduse arengu kujunemisel rolli mängivad, nagu näiteks regionaalpoliitika fookus, valitsemise tüüp, transpordipoliitika, energiapoliitika jm. Ilmestamaks erineva majandamise mõjusid Hiiumaa tulevikule, loodi neli tulevikustsenaariumit pealkirjadega „Las jääda nii, kuis on“, „Igaüks kestab enda eest“, „(Roheliselt) kestlik Hiiumaa“, „Ökohiidlane“.

Las jääda nii, kuis on

Praegune olukord

See ei ole niivõrd stsenaarium, kuivõrd praeguse olukorra kirjeldus. Stsenaariumina on ta tulevik, kus suures osas midagi ei muutu. Kõik jääb paljuski samaks. Elu ja areng koonduvad Eesti suurematesse keskustesse. Hiiumaal töötab loetud arv spetsialiste, tootmisinvesteeringuid tehakse vähe, ressursse ei väärindata piisavalt. Hädavajalik rahatagavara kogutakse suvega. Hooajalisuse vähendamiseks ja riskide hajutamiseks tegelevad väikeettevõtted mitme tegevusega. Tooni annab töötlev tööstus, mis on regiooni arengumootor. Lähenemine ettevõtluspoliitikale on ühetaoline üle Eesti.

Valitsemist iseloomustab tsentraliseeritus ehk suured otsused tehakse riigi tasandil. Selle asemel, et negatiivseid arenguid vältida, leevendatakse neid tagantjärele. Energiapoliitikas toimub üleminek põlevkivipõhiselt tootmiselt muule aeglaselt. Hiiumaa regiooni ühendused pole riigis prioriteetsed ja globaalsed ühendused algavad Tallinnast. Stsenaariumiga kaasneb risk, et maapiirkonnad jäävad veelgi rohkem kõigest ilma, tekivad/esine-

vad häired energiavarustuses ja -kindluses. Olemasolevate kitsaskohtade taustal tekiks Hiiumaal raskusi saare turundamisega, mis pole kooskõlas Hiiumaa arengukavaga.

Praeguste statistikaameti prognooside järgi Hiiumaa rahvaarvu vähenemine jätkub ning 2035. aastaks on Hiiumaal alla 8600 elaniku. Hiiumaa SKP turuhindades oli 2020. aastal 75,62 miljonit eurot, mis moodustas riigi SKPst 0,3%. Hiiumaa valla 2020. aasta eelarve moodustas sellest 20,8%. SKP elaniku kohta oli Hiiumaa maakonnas 8072 eurot, mis moodustas Eesti keskmisest 40%. Viimase kümne aasta jooksul on Hiiumaa maakonna SKP turuhindades kasvanud 18,4% ja SKP elaniku kohta 9,2%. Üldisloomustus sellele stsenaariumile, mis on ühtlasi hetkeolukorra kirjeldus, oleks: madal taristu, madal kestlikkus.

Igaüks kestab enda eest

Pessimistlik tulevik

Kuigi üldine tulevikusuund on selle stsenaariumi puhul tugevalt keskkonnasäästlik, jäävad uued tehnoloogiad ja lahendused Hiiumaa jaoks kalliks ja see avaldab negatiivset mõju olemasolevatele tööstusharudele – tööstusettevõtted hääbuivad, sest keskkonnasäästlikud lahendused tulevad kõne alla vaid suure tegevusmahu korral, mida Hiiumaal ei ole.

Stsenaariumit ilmestab suuremahuline saare bioressursside kasutamine. Jätkuvalt koondub elu suu-rematesse keskustesse ja tööpuudus Hiiumaal suureneb. Valitsemine on tsentraalne ja suuremad otsused tehakse jätkuvalt riigi tasandil. Taristu arendamiseks tehakse mahukaid investeeringuid targa võrgu, kiire interneti, lennujaama, sadamate ja ka kergliiklusteede arendamiseks. Energiapoliitikas tuginetakse kohalikule tootmisele koos teiste lahendustega. Võimalusena nähakse selles stsenaariumis riigi toetusi bioressursiga tegelevate ettevõtete toetamisel ning ökoloogiliste toodete ja teenuste arendamist ning riskina ringmajanduse vähesust, plastiklastri kadumist ja süvenevaid keskkonnaprobleeme.

Eesti kui rohelise riigi bränd püsib Hiiumaal majandustegevuse arenemist. Kuna selle stsenaariumi puhul on põhirõhk kohaliku bioressursi väärdamisel, siis on peamised kasvualdkonnad põllumajandus (müügitulu kasvuprognoos 20–30%) ja meremajandus (müügitulu kasvuprognoos 12–17%). Oluline on silmas pidada, et selle stsenaariumi puhul on suurem osakaal isevarustatusele, mis tähendab, et kasvualdkondade kasvuprognoosid jäävad prognoositust madalamaks, sest kohalik turg on piiratud.

SKP täiendav kasv selle stsenaariumi puhul oleks hinnanguliselt ca 1% ja valla aastaelarve suureneks mõnesaja tuhande euro võrra. Üldisloomustus sellele stsenaariumile oleks: hea taristu, madal kestlikkus.

(Roheliselt) kestlik Hiiumaa

Optimistlik tulevik

Erinevalt teisest stsenaariumist, kus üldine suund Eestis oli tugevalt keskkonnasäästlikkusele, mis avaldas Hiiumaa olemasolevatele tööstusharudele negatiivset mõju, sest väikeste mahtude tõttu osutusid uued tehnoloogiad liiga kalliks, on kolmanda stsenaariumi puhul üldine suund küll keskkonnasäästlik, ent mitte nii tugevalt.

Kasutatakse ja arendatakse ressursi- ja tööjõusäästlikke tehnoloogiaid, mis muudavad asukoha ja mastaabi vähem oluliseks ning väiketootmise paindlikumaks. See mõjub positiivselt Hiiumaa tööstusharudele. Väheneb inimeste väljavool ja rohkem on kaugtöö võimalusi, kuid võib tekkida probleeme tööjõu ebapiisava ettevalmistusega.

Regionaalpoliitika on kasvukeskustepõhine. Piirkondadel on suurem autonoomia, nii finantsautonoomia kui ka tegevusvabadus. Taristute arendamisel investeeritakse parematesse ühendustesse (internet, lennundus, sadamad, teed) ja kinnisvarasse nii elamiseks kui töö tegemiseks. Energiapoliitikas keskendutakse kohapeal kättesaadavatele energiaallikatele – tuul, päike, sõnnik, biogaas. Ettevõtluses rakendatakse kohaliku omavalitsuse tasandi toetusmeetmeid. Struktuurivahendite jagamisel arvestatakse regioonide eripärasid ja toetatakse kohaliku ressursi väärindamist. Aktiivsemalt väärindatakse kohalikke loodus- ja maavarasid (nt meremuda, kadakas, marjad). Toimub spaaettevõtluse areng. Hiiumaa mainekujundus keskendub UNESCO Lääne-Eesti saarte biosfääri programmialale ning selle tulemusena arenevad Hiiumaa kasvualdkonnad järgmiste müügitulu prognoosidega – põllumajandus 20–30%, toiduainete tootmine 15–20%, meremajandus 12–17% ja turism 10–15%. Riskidena nähakse siin spetsialiseerumisest tulenevat haavatavust ja suuremahulise regionaalpoliitika finantseerimiskulusi. Ka võivad süveneda keskkonnaprobleemid.

Selle stsenaariumi puhul võiks rahvaarvu vähenemine prognoositud tempos pidurduda ning SKP täiendav kasv elaniku kohta oleks hinnanguliselt 5%. Valla aasta eelarve võiks suurened aastas rohkem kui miljoni euro võrra. Üldiseloostus sellele stsenaariumile oleks: hea taristu, kõrge kestlikkus.

Ökohooldlane

Struktuurselt teistsugune tulevik

Maailmas ja Eestis levib ökoloogiline elustiil, millele on iseloomulik hajutatud ja lokaalsus. Väga palju kasutatakse kohalikku toorainet ja seda, mis tuleb loodusest. Loovalt ja otstarbekalt kasu-

tatakse kohalikke ressursse, sealhulgas jääke ehk toimib ringmajanduse mudel. Elulaad on kogukondlik ja elutempo rahulikum. Suurt eksporti ei toimu ja keskendutakse mikrotootmisele, niši- ja mahetoodetele. Regionaalpoliitikas on piirkondadel suurem autonoomia, elanikke kaasatakse rohkem ja majandusmudel on lokaalne. Taristute arendamisel investeeritakse keskkonnasäästlikku tööstustaristusse ja üüripindade väljaarendamisse, aga mitte sadamate ja teede ehitamisse. Olemas on vaid äriiliselt vajalik infrastruktuur ehk internet ja elekter, sest puuduvad riigi toetused ja eelistatakse lahendusi, kus on madalad investeerimis-, hooldus- ja käitluskulud. Energiapoliitikas keskendutakse kohapeal kättesaadavatele energiaallikatele – tuul, päike, sõnnik, biogaas. Ettevõtluses toetatakse piirkondlikele tingimustele ning toetatakse mikro- ja väikeettevõtlust.

Struktuurivahendite jagamisel eelistatakse suurlinnaväliseid regioone ja tähelepanu on keskkonnasäästlikel kohalikel ärimudelitel. Eelistatakse mahepõllumajandust, väärindatakse puitu ja biomassi, edendatakse spaaettevõtlust, kuid tooteid ja teenuseid tarbitakse madala taristu tingimuste taustal pigem kohaliku tarbija poolt. Aktiivsemalt väärindatakse kohalikke loodus- ja maavarasid nt meremuda, kadakas ja marjad. Hiiumaa mainekujundus keskendub UNESCO Lääne-Eesti saarte biosfääri programmialale. Kasvuvaldkondade müügitulu kasvuprognosisid on põllumajanduses 20–30%, toiduainete tootmises 15–20%, meremajanduses 12–17% ja turismis 10–15%. Selle stsenaariumi puhul on oluline silmas pidada, et suurem osakaal on kogukondlikul elulaadil, mis tähendab, et kasvuvaldkondade kasvuprognosisid saaksid olema kohaliku turu piiratuse tõttu prognoositust

madalamad, seda eriti turismi puhul. Riskina nähakse siin stsenaariumis väärtuste vastandumist ja konfliktli. Tööstus- ja majandusharude kohanemisvõimed on erinevad ning valida tuleb taristu või kestlikkuse vahel, sest mõlemasse ei suudeta investeerida. Üldiseloostus sellele stsenaariumile: madal taristu, kõrge kestlikkus.

Liis Lukas

SA Hiiumaa Arenduskeskus juhataja

Ühendused Hiiumaaga

2021. aasta oli Hiiumaa ühendustes üldjoontes rahulik aasta. Nii mandrisuunalist laevaliiklust teenindava lepingu kui ka Tallinnaga ühendava regionaallennuliini osas olime jõudnud lepinguperioodi mõistes peaaegu poole peale. Rohuküla–Heltermaa vahel seilasid jätkuvalt sellele liinile ehitatud Leiger ja Tiiu, õhureise tegid samuti reisijatele tuttavad 19kohalised turbopropellerlennukid Jetstream 31/32. Uus lepinguperiood algas Saaremaa liinil, ikka parvlaevaga Soela.

Nii parvlaeva- kui ka lennuühenduse piletihinnad püsisid eelmiste aastatega samal tasemel.

Eelnev, 2020. aasta oli toonud meie ellu uue igapäevase kaaslase, koroonaviiruse, mis 2021. aasta algul hoidis reisijatenumbri tavapärasest madalama, ülejäänud kuudel juba jätkuvas tõusulaines. Sõltuvalt haiguspuhanguist muutusid ka reeglid ühistranspordis, sh maskikandmise kohustus.

Piret Sedrik

Hiiumaa valla ühistranspordispetsialist

Heltermaa–Rohuküla parvlaevaühendus

2021. aasta esimesed kolm kuud oli suuresti COVID-19 tõttu liikumist mandri ja Hiiumaa vahel tavapärasest vähem. Oli aegu, kui soovitati reisil jääda autodesse ja pardarestoranist sai süüa vaid kaasa osta.

COVID-19 olukorra leevenemine suve hakul tõi kaasa mitmeid rekordiliselt kõrgeid numbreid. Juulikuusse jäi nii läbi aegade suurim reisijate, üleveetud sõidukite kui ka reiside arv: reise oli 687, üle viidi 132 215 reisijat ja 50 663 sõidukit. Võrdluseks, et sama aasta madalaimad numbrid olid veebruaris, mil reise oli ligikaudu kaks korda vähem (364), reisijaid viis korda ja sõidukeid laeval neli korda vähem (vastavalt 24 753 ja 13 990).

Nii juuli kui ka augusti üleveo näitajaid mõjutas juulikuine Virtsu–Kuivastu liini teenindava parvlaeva Tõll rike 22. juulil. Hiiumaa liini asus Leigri kõrval ajutiselt teenindama värskest 50aastaseks saanud parvlaev Regula, kuna meie Tiiu läks saarlastele appi. Nädala sees oli siiski meie liinil kaks suurt laeva ja Regula vaid nädalalõppudel, mistõttu said meie ettevõtjad jätkuvalt arvestada tavapäraste logistikavoogudega. Väiksem laev turismihooaja tipphetkel vähendas siiski Hiiumaa külastajate arvu, kuna nädalalõppude piletid olid valdavalt välja müüdnud. Kohvikutepäevaks, mis oli augusti esimesel nädalavahetusel, oli Hiiumaa liini teenindamas taas kaks suurt laeva.

Võrreldes eelmise, 2020. aastaga suurenes reiside arv aastas 4,4% ehk 242 reisi võrra, reisijate arv 14,4% ehk 81 472 võrra ja sõidukite arv 15,2% ehk 41 041 võrra.

Heltermaa–Rohuküla parvlaevaihendus 2019–2021

Heltermaa–Rohuküla	2019	2020	2021	2021 vrd 2020
Reiside arv	5354	5440	5682	+242
Reisijate arv	622 252	566 997	648 469	+81 472
Sõidukite arv	276 965	270 011	311 052	+41 041

Suvekuudel, juunist augustini, sõitis Hiiumaa liinil eelmise aasta sama ajaga võrreldes 17 093 reisijat (+5,9%) ja 5040 sõidukit (+4,2%) rohkem. Väljumisi oli 62 võrra rohkem (+3,4%). Suurel osal suvest oli kasutusel maksimumgraafik, mis kahe laevaga on võimalik – väljumiste vahe 1,5 tundi. Kuna laevad peavad läbima teekonnal nii Rukki kui Heltermaa kanali, milles teineteisest mööda sõita ei saa, siis ongi kahe laeva korral reiside arvu osas võimekuse laeks 12 väljumist päevas kummastki sadamast.

Heltermaa–Rohuküla parvlaevaihendus 2020. ja 2021. aasta suvel

Heltermaa–Rohuküla	Juuni	Juuli	August	KOKKU
Reise 2020	570	666	610	1846
2021	566	687	655	1908
Reisijaid 2020	72 478	113 088	104 756	290 322
2021	80 156	132 215	95044	307 415
Sõidukeid 2020	31 613	44 728	41 723	119 765
2021	34 928	50 663	39 214	124 805

Uusi tuuli oli 2021. aastal nii vedaja kui ka sadama taristu osas

TS Laevad juhatuse esimeheks sai Indrek Randveer. Juunikuus avas vedaja uuenenud veebilehe. Aasta lõpus lisandus koostöös Saarte Liinidega praamid.ee kodulehele kauaoodatud võimalus näha *live* pilti Virtsu, Kuivastu, Rohuküla ja Heltermaa sadamast.

Mandrisuunalise parvlaevaühenduse kindluse tagamisel on 2021. aasta jaanuarist alates toeks Heltermaa sadamas III kaile lisatud varuramp. Rohuküla varuramp valmis detsembris 2020. Mõlemad investeeringud tegi Saarte Liinid.

Sõru–Triigi parvlaevaühendus

Saaremaa suuna parvlaevaliikluses olulisi muudatusi ei olnud. Sõru–Triigi liini asus alates 2. veebruarist otsepakkumuse alusel teenindama AS Kihnu Veeteed, kes on olnud vedajaks 2016. aasta sügisest. Ühendust peetakse riigile kuuluva parvlaevaga Soela, kuhu mahub 200 reisijat ja 30 autot. Olulisi muudatusi Sõru–Triigi liinil aastasse 2021 ei jäänud. Reisijamugavuse osas võib esile tuua sadamahoonetesse 2021. aasta hakul paigaldatud piletimüügiautomaadid, mida nägid ette lepingu tingimused.

Aasta jooksul Sõru–Triigi liini kasutanud reisijate arv tõusis eelmise, 2020. aastaga võrreldes 14,1% ja sõidukite arv 11,2%. Reaside arv suurenes 11,8%. Nimetatud numbrite näiliselt suures kasvus on oma osa koroonaviiruse piirangutel, mistõttu 2020 kevadel toimus laevaühendus hõredama graafikuga, ülepäeviti. Kui võrrelda numbreid 2019. ehk nn tavalise aastaga, siis lisandus 2021. aastal 16 reisi (+1%), 3876 reisijat (+9%) ja 1950 sõidukit (+10%).

Keskmine reisijate arv autos oli aastatel 2019–2021 samaväärne, ligikaudu kaks inimest autos.

Sõru–Triigi parvlaevaühendus 2019–2021

Sõru–Triigi	2019	2020	2021	2021 vrd 2020
Reaside arv	1513	1368	1529	+161
Reisijate arv	42 330	40 477	46 206	+5729
Sõidukite arv	19 365	19 161	21 315	+2154

Suvekuude statistika tõusule aitas kaasa Hiiumaa populaarsus siseturismi sihtkohana, kuna paljude välisriikide piirid olid turistile suletud. Reisijaid liikus suvsaarte vahel 2129 võrra (7,5%) rohkem, sõidukeid 329 (2,8%) enam. Väljumisi oli eelmise aastaga võrreldes juures 14.

Sõru–Triigi parvlaevaühendus 2020. ja 2021. aasta suvel

Sõru–Triigi	Juuni	Juuli	August	KOKKU
Reise 2020	170	242	188	600
2021	174	250	190	614
Reisijaid 2020	5070	12 877	10 466	28 416
2021	6362	14 956	9227	30 545
Sõidukeid 2020	2318	5067	4422	11 807
2021	2748	5825	3563	12 136

Sõru liini sõiduplaanis on suvisel tippajal mõneks nädalaks neli väljumist, ülejäänud suvel kolm väljumist kummastki sadamast. Septembrist aprillini väljub kolmel päeval nädalas vaid üks reis sadamast.

Olukord, et talveperioodil on ühest sadamast vaid üks väljumine päevas, on hiidlaste jaoks murekoht. Selline hõre graafik mõjutab järjest enam kahe suursaare ühist majandus- ja haldusruumi toimimist, kuna saartel suureneb seotus nii erinevate avalike kui ka kommertsteenuste mõttes. Nt on mitmedki ametkonnad ja hooldusfirmad pidanud piisavaks kahe saare peale ühte töötajat, kes kohtumisi kokku leppides peab kaheksal kuul aastas jälgima, kas kavandatud päeval siiski saab mõlemas suunas laevaga üle liikuda. Samuti on saared üksteisele toeks pakkudes erinevaid haridusvõimalusi. Vald ja Hiiumaa ettevõtjad on riigi poole pöördunud märgukirjaga, et aastaringelt on vältimatult vajalik kaks väljumist nii Triigi kui ka Sõru sadamast, mis oluliselt vähendaks ajakulu ühelt saarelt teisele reisimisel ja parandaks seega kogukonna liikmete elukvaliteeti erinevate teenuste saamisel.

Tallinna–Kärkla lennuühendus

Lennuühendus toimis 2021. aastal sujuvalt. Nagu eelmainitud transpordiliikide kokkuvõtetes mainitud, olime õppinud koroonaviirusega hakkama saama: vajadusel kontakte vältima ja maske kandma. Lende teenindas jätkuvalt Leedu ettevõtja Transaviabaltika, mis on meie reisijatele tuttav aastast 2016. Veomaht oli tavapärane – 12 reisi nädalas. Kui arvestada, et 2020 oli lennuliiklus viiruse leviku tõttu peatatud ja ära jäi 94 reisi, siis täpselt selle numbri võrra oligi 2020. aasta reise arv väiksem kui 2021. aastal. Riigipühadest ja suurematest sündmustest tulenevalt tellis riik lisaväljumisi, mis olid väga hea täituvusega. Täpsustus: lennulepingus käsitletakse reisina edasi-tagasi suunda, parvlaevade puhul loetakse reisiks üks suund.

Huvi kiire ühenduse vastu on kasvanud. Vaadates reisijate arvu, on alates juunikuust see iga kuu suurem kui eelmise aasta samal kuul. Aasta esimeste kuude võrdlus ei anna head pilti, sest 19. märtsist 8. maini 2020 lende ei toimunud. Sellest tuleneb suuresti ka reisijate arvu erakordne tõus.

Sarnaselt laevaühendusele püstitas rekordi ka juulikuul lennureisijate arv – õhuteed kasutas 1663 reisijat. See on viimase kümne aasta tipptulemus, olles 279 võrra suurem number kui 2020. aastal, mil ka siseturism juba õitses (+20%). Ka augustikuu oli rõõmustav – 1419 reisijat, mis on kübekese ehk 29 võrra rohkem kui 2020. aastal (+2%).

Pealinna ja tagasi sai lennukiga tööpäeva hommikul ja õhtul, laupäeva hommikul ja pühapäeva õhtul. Reisid väljusid Tallinnast tööpäeviti kell 7.15 ja 17, laupäeviti 9.15 ja pühapäeviti kl 17. Õhusõit kestis 25–30 minutit, ühe suuna täispilet maksis 25 eurot. Tagasilend väljus Kärkla lennuväljalt 45 minutit pärast Tallinnast väljumist. Lisareisid väljusid püsivalt samal kellaajal, Tallinnast kell 15, mis sobis hästi nii reisijale kui ka sobitus Kärkla lennuvälja tööaega. Riigipühadel väljus lennuk vastavalt selle kalendripäeva väljumisajale. Maakonnakeskusega ühendas lendude väljumise ajal reisija jaoks tasuta bussühendus, mida rahastas täies mahus riik. Nii on toimunud aastaid.

Lennukid maanduvad Hiessaares mere ääres asuvalle Kärkla lennuväljale. Just mere lähedus on aidanud kaasa reiside ärajäämisele halbade ilmaolude tõttu, mistõttu kannatas usaldus lennuühenduse stabiilsuse osas. Mõnel aastal tühistati suisa 30–40 väljumist. 2018. aastal Kärkla lennuraja renoveerimistööde käigus õhusõidu tingimused paranesid – vajadusel saab kapten kasutada GNSS navigeerimissüsteemi, mis annab lennukile võimaluse maanduda madalamate pilvedega kui seni. 2021. aastal jäi meie liinil ära vaid 16 reisi, neist 14 ilmaolude tõttu ja kaks tehnilistel põhjustel.

Kiire kohalejõudmine, sobivad väljumisajad, taskukohane pilethind ja lendude toimumise kindlus – nende tegurite koosmõjus on lennuühendusest saanud kogukonna elu lahutamatu osa. Heameel on tõdeda, et lennuühendus on toeks ka kogukonna tervisele – Hiiumaa haigla külalisarstid kasutavad tööl käimiseks just lennukit, mis annab võimaluse täies pikkuses tööpäev Hiiumaal patsientidele pühendada, liigselt aega sõidu peale kulutamata.

Tallinn–Kärkla–Tallinn lennuühendus 2019–2021

Tallinn–Kärkla–Tallinn	2019	2020	2021	2021 vrd 2020
Reiside arv	622,5	541	635	+94
Reisijate arv	10 946	8611	10 552	+1941
Täituvus	45,47%	41,89%	43,73%	+1,8%

Töötukassa on toeks Hiiumaa tööandjatele

Eesti Töötukassa Hiiumaa osakonnas oli 2021. aasta jaanuaris registreeritud 270 töötut, töötuse määr oli 5,6%. Aasta lõpus oli registreeritud töötuid 161 ja registreeritud töötuse määr 3,6%, mis oli ka Eesti madalaim.

Kõige rohkem tööpakkumisi vahendasime aprillikuus, kus Hiiumaa osakonnas oli registreeritud 58 vaba töökohta. Vahendatavatest tööpakkumistest oli rohkem teenindus- ja müügisektori tööliste tööpakkumisi, samuti oli suur vajadus tootmistöölise järgi.

Ettevõtlusega alustamise toetust sai neli alustavat ettevõtjat, mis on vähem kui 2020. aastal.

Jätkuvalt on meie tööandjad aktiivsed kasutama võimalust pakkuda tööotsijatele ka ajutist tööd, ilma et nende töötuna arvelolek töötamise tõttu lõppeks. See võimaldab tööotsijatel uue põhitöö leidmiseni olla erialaselt aktiivne.

Iga tööandja on oluline ning iga töökoht on tähtis. Oleme toeks kõigile tööjõu küsimustes, nõu ja tuge vajavatele tööandjatele nii avalikus kui ka erasektoris.

Julgustame tööandjaid pöörduma töötukassasse. Toetame tööandjaid sobiva tööjõu leidmisel ja ettevalmistamisel, töötajate oskuste arendamisel, töökohtade loomisel ja kohandamisel ning ümberkorralduste läbiviimisel. Töötajate teadmiste ja oskuste arendamiseks on tööandjatel võimalus taotleda koolitustoetust. Tööandjad saavad taotleda töötukassast koolitustoetust, et värvata uusi töötajaid kindlaks määratud põhikutsealadele, koolitada töötajaid muutuste olukorras, arendada töötajate eesti keele oskust, töötajate informatsiooni- ja kommunikatsioonitehnoloogia (IKT) oskusi. Töötajate IKT-oskuste arendamise toetamise võimalus loodi Eesti Töötukassas 2021. aasta algusest. Näiteks saab tööandja töötajate koolitamiseks taotleda koolitustoetust kui ettevõttes võetakse kasutusele uus majandustarkvara, soovitakse arendada töötajate oskusi projekteerimis- ja automatiseerimise tarkvara kasutamisel või võetakse kasutusele andmeanalüüsi tarkvara, ärianalüüsi või andmete visualiseerimise keskkond.

Ülle Mänd

Töötukassa Hiiumaa osakonna teenusekonsultant

Eesti Töötukassa

Liia Laid

Domus Kinnisvara maakler

Hiiumaa kinnisvaraturg elavnes

Hiiumaa kinnisvaraturg oli 2021. aastal ääremaale omaselt vaikne, kuid tuntavas elavnemises. Samuti olid tõusuteel tehingute hinnad eluasemeturul: korterite puhul kuni 10%, hoonestatud kinnistute osas isegi rohkem.

Maatükkide puhul oli registriandmetesse vaadates märgata tehingute aktiivsust ja hinnatõusu. Nõudlus on oluliselt kasvanud.

Eriti kõrge huvi oli suvekodude otsijate poolt: sooviti leida renoveerimist vajavat talukohta või maatükki suvila rajamiseks. Tendents liigub aastaringselt kasutatava teise kodu rajamise suunas, et saaks pikemalt paikne olla ja kaugtööd teha. Pelgalt suvila, kuhu nädalalõppudeks puhkama tulla, ei ole enam nii päevakohane. Meeldiv oli kohata ostuhuviga kliente, kes soovisid saarele alaliselt kolida. Neid on üha enam. Nõudlus varadele hinnaga kuni 100 000 eurot oli väga suur. Pakkumisi nappis ja seda tänaseni.

Kinnisvaraturul oli jätkuvalt tihe rebimine. Terve koroonaperiood on olnud tööine. Inimesed olid jätkuvalt väsinud piirangutest ja tahtsid linnast looduse keskele.

Kaubaks läksid nii maad kui majad. Enim küsitud kinnistud olid sellised, kus kommunikatsioonid juba olemas. Majad põhiliselt sellised, kus kohene elamisvõimalus, et siis jõudumööda oma nägemuse järgi korda teha.

Hinnad jätkuvalt tõusid, kuna turul jäi soovitud objekte järjest vähemaks.

Korteritega on viimastel aastatel olnud kitsas käes. Neid lihtsalt ei tule avalikku müüki. Müüakse rohkem nõ käest kätte. Huvilisi on palju: keegi teab kedagi, kellel on, ja keegi teab kedagi, kes tahab osta. Hinnad on kerkinud Hiiumaa turu kohta enneolematutesse kõrgustesse.

Majadega sama lugu. Turg oli aasta lõpuks suhteliselt tühjaks ostetud.

Maid oli eelmisel aastal turul veel palju. Aastaid seisnud maad läksid kiiresti kaubaks ja mõne piirkonna maadele tekkis järjekord ja ülepakkumine.

Hiiumaa vabakooli avamine Kõpus tekitas nõudluse poolsaare maadele juba eelmisel aastal ja küsitakse lisa.

Üüriturgu kui sellist Hiiumaal ei olegi. Vabad pinnad vahetavad üürnikke samal põhimõttel, et keegi teab kedagi.

Ostuprotsessi pärsib kõige rohkem pankade jääk suhtumine. Kallimate objektide puhul seatakse laenu tahtjad silmitsi väga karmide tingimustega. Odavamatele ei taheta Hiiumaale üldse laenu anda, kuna neid on vajadusel keerulisem realiseerida.

Maade ostul kasutati enamasti sääste.

Pandeemia tekitas rohkelt kaugtöö võimalusi, seega noorte huvi saare kinnisvara vastu kasvas, et saada lapsed loodusesse ja ise linna piirangutest vabaks.

Praegu veel mandril töökohustustega seotud inimesed soetasid kinnisvara eelkõige tulevikuks, et tulla rahuliku elutempo ja puhta looduse keskele pensionipõlve pidama.

Kaie Nappir

Hiiumaa Kinnisvara maakler

Ettevõtluse tugijorganisatsioonid

Hiiumaa ettevõtjatel on võimalik taotleda toetusi erinevate tugijorganisatsioonide kaudu.

Hiiumaa Arenduskeskus pakub konsultatsioone nii alustavatele kui tegutsevatele ettevõtjatele. 2021. aastal tehti alustavatele ettevõtjatele konsultatsioone koostöös Saare Arenduskeskusega.

Hiiumaa alustavad ettevõtjad Hiiumaa Dome OÜ, Jorjen Disain OÜ, Hiidlaine OÜ, Hiiumaale puhkama OÜ ja Korrashoid Pesumaja OÜ said toetust Riigi Tugiteenuste Keskuse starditoetuse programmist. Toetuse summa kokku neile viiele ettevõttele oli 73 000 eurot.

Tulemuslikud olid Hiiumaa ettevõtted ka maapiirkonnas majandustegevuse mitmekesistamise investeeringutoetuse meetmest taotlemisel. Kuus Hiiumaa ettevõtet sai positiivse otsuse ja toetust tuli Hiiumaale kokku summas 172 000, sealjuures kogu investeeringute maht nende projektide elluviimiseks on 429 000 eurot. Selle meetme tutvustamist ja konsulterimist on Hiiumaa Arenduskeskus teinud koostöös maaeluministeriumiga juba aastaid.

Hiiumaa Arenduskeskus toetab ettevõtlikkust ka kohaliku omaalgatuse programmi kaudu ning ettevõtluse järelkasvu soodustades noorte ettevõtlikkusõppe kaudu.

Olulise panuse ettevõtjate toetamisse annavad ka Töötukassa Hiiumaa osakond, MTÜ Hiidlaste Koostöökogu ja MTÜ Hiiukala.

Kohaliku omaalgatuse programm

Kohaliku omaalgatuse programm (KOP) on Eesti riigi regionaalprogramm, mille eesmärk on tugevate ja omaalgatusel põhinevate kogukondade tekkimine ja püsimine. Programmi kaudu toetatakse kogukonna liikmete aktiivset osalemist kohalikus arengus ja ühiskonnas kaasaraäkimisel, kogukonnapärandi säilitamist tulevaste põlvete jaoks ning kogukonnale oluliste teenuste arendamist.

Programmis on kaks meetet: „Kogukonna areng“ ning „Investeeringud ja kogukonnateenuste arendamine“. Kogukonna arengu meetme kaudu toetatakse tegevusi, millega panustatakse kogukonnaliikmete teadmiste ja oskuste kasvu, kogukonna identiteedi tugevnemisse ja tõhusama koostöö tekkesse. Investeeringute ja kogukonnateenuste arendamise meetme kaudu toetatakse tegevusi, millega panustatakse kogukonnaliikmete ühistegevust soodustavate avalikus kasutuses olevate objektide rajamise ja arendamise ning kogukonnaliikmetele vajalike teenuste pakkamisse.

Alates 2018. aastast on programmi rakendaja Hiiu maakonnas SA Hiiumaa Arenduskeskus.

Kohaliku omaalgatuse programmi toetused

Mõned näited projektidest, mis said toetust 2021. aastal:

- MTÜ Külaselts MUHV sai kevadvoorust toetust projektile „Uue külakiige valmistamine ja paigaldamine Harju-Rätsepa tuuliku juurde. Projekti tulemusena on muinsuskaitse all oleva Harju-Rätsepa tuuliku juurde ehitatud uus külakiik, mis annab juba olemasolevale taristule (tuulik, piknikulaud ja pingid, parkla) juurde atraktiivsust ja aitab elus hoida eestlastele omast kiigekultuuri. Külakiik annab piirkonna lastele ja noortele võimaluse tulla kodust välja kiikuma ja omavahel otse suhelda. Lisaks tõstab külakiik Harju-Rätsepa tuuliku tähtsust turismiobjektina Emmaste osavallas ja Hiiumaa vallas, meelitades peatuma erinevaid sihtgruppe.
- MTÜ Hiiumaa Käsitööselts sai sügisvoorust toetust projektile „Meistrite Maja esiku ja veranda uus katusekate“. Projekti tulemusena vahetatakse Meistrite Maja ees- ja tagakoja katusekatted ilmastikukindla ja vett pidava katusekattega ning kodade konstruktsioonid on kaitstud edaspidiste ilmastikukahjude eest. Kevadvoorust saadi toetust Meistrite Majas asuva käsitööpoe tarbeks kassa- ja laoprogrammi ning selle seadmete soetamiseks.
- MTÜ Orjaku Külaselts sai toetust külamajade puitfassaadi ja katuse puhastamiseks ning kaitsevahendiga katmiseks.
- MTÜ Suuremõisa Loss sai toetust Suuremõisa lossi peasaali akustika parandamiseks. Projekti toel soetati ja kinnitati muinsuskaitse tingimusi arvestades peasaali akendele kvaliteetsed messingist kardinapuud ja tuleohutushõuetele vastavad sametist kardinaid, mis kaunistavad interjööri ja tagavad ruumi funktsionaalsuse.

Kaja Sõrmus

*Hiiumaa Arenduskeskuse MTÜ konsultant /
programmide koordinaator*

Maakondade arengustrateegiate elluviimise toetusmeede

Alates 2019. aastast on Regionaalsete investeringutoetuste programm muutunud maakondade arengustrateegiate elluviimise toetusmeetmeks (MATA). Toetuse andmise eesmärgiks on toimepiirkondade arengueelduste parem kasutus majanduskasvuks ja elukvaliteedi tõusuks vajalike teenuste kättesaadavus.

Toetusega aidatakse kaasa maakondade arengustrateegiate kiiremale elluviimisele.

2021. a toetusvooru esitati viis taotlust, millest taotlemisõigusega projektide nimekirja said kaks:

1. MTÜ Ungrukivi Seltsi taotlus „Elektrijalgrataste rendivõrgustiku käivitamine Hiiumaal“ toetussummas 120 000 eurot ja
2. Kõrgessaare osavalla taotlus „Kõrgessaare kergliiklustee“ toetussummas 210 000 eurot.

MTÜ Ungrukivi Seltsi projekti tulemusena luuakse elektrirataste statsionaarsed rendipunktid Trian-S hooned kolme kohta – Heltermaale, Kärdlasse ja Kõrgessaarde ning mobiilsed rendi- ja laadimispunktid Käina Tuuletorni juurde, Orjaku sadamasse, Suuremõisa, Emmastesse, Sõru sadamasse ja Kõpu tuuletorni kohviku juurde. Soetatakse 30 jalgratast, GPS-lahendus jm.

Kõrgessaare osavalla projekti eesmärk on 1,5 km pikkuse kergliiklustee rajamine Kõrgessaare aleviku keskusest Kõrgessaare teeristi paralleelselt riigimaanteega, et ühendada Kõrgessaare alevik Reigi kalmistule suunduva kergliiklustee lõiguga ühtseks tervikuks.

Noorte ettevõtlikkuse arendamine 2021. aastal

2021. aastal osales ettevõtliku õppe tegevustes 280 noort, õpetajatele korraldatud sündmustel osales 76 õpetajat või huvilist. Koroonapandemiast tingitud piirangute tõttu korraldati sündmusi tavapärasest vähem. Kokku toimus 20 erinevat üritust, nende hulgas 8 erineva teemaga töötuba või koolitust noortele, 7 sündmust õpetajatele, 3 kohtumist projekti Noored Hiiumaale tegevuste alustamiseks, viidi läbi noorte omaalgatuskonkursi teine taotlusvoor ning korraldati gümnaasiuminoortele kohalike ettevõtete külastused.

Henri Reeder

*Hiiumaa Arenduskeskuse noorte
ettevõtluskonsultant*

Kõigi nende tegevuste eesmärgiks oli toetada ja arendada ettevõtliku eluhoiaku kujundamist Hiiu maakonna noortes. Esimest korda kaasati ettevõtliku õppe võrgustikku lasteaiad ja algatati regulaarsete töötubade korraldamine algkooliealistele lastele. Õpilafirma juhendajate arvu tõstmiseks maakonnas korraldati koostöös maakondlike arenduskeskustega üle-eestiline alustavate juhendajate motivatsioonipäev, millest kasvas välja siiani toimiv alustava õpilafirma juhendajate mentorprogramm.

Ettevõtlik Kool

Haridusprogrammiga Ettevõtlik Kool liitusid sügisel 2021 **Kärdla lasteae** ja **Palade lasteae**. Baaskoolituse läbis ka Kõrgessaare lasteaias Vigri juht. Programm aitab haridusasutusel mõtestada oma tegevused läbi selliselt, et need toetaksid ettevõtliku eluhoiaku kujundamist lapses parimal viisil. "Meie jaoks oli koolitus põnev ja haarav," ütles Palade lasteaias juhataja Agne Ruben tagasisidena. "Koolitustel lahkusime tunde ja teadmisega, et ettevõtlikkus on meis olemas ning liigume oma naiskonnaga õiges suunas."

Noored Hiiumaale!

Hiiumaa noorte ettevõtlikkuse arendamise üheks eripäraks on see, et vanusegrupp 18+ noored on suures osas saarelt ära kolinud ja on vaid vähesel määral kontaktis saarel toimuvaga. Seetõttu on meil tihti puudus olulisest ressursist ettevõtlike noorte eeskujude näol. Veebruaris käivitasime Hiiumaa juurtega mandril elavate noorte kaasamiseks projekti Noored Hiiumaale, mille eesmärgiks on hoida sidet Hiiumaalt õpingute või töökoha tõttu lahkunud noortega.

Maikuuks said kokku 14 Hiiumaa juurtega gümnasisti ja tudengit, et panna paika ühine siht — luua Hiiumaalt ära kolinud noorte kogukond ja hoida seda elus. Juunis loodi ühine sotsiaalmeediakanal „Hiiumaa Noorte Heaks“, kus on tänaseks rohkem kui 300 liiget. Oktoobris asus projektijuhina tööle Teele Kanarbik, kes aitas koguda kokku 18 gümnasisti ja 53 Hiiumaa Gümnaasiumi vilistlaste

kontaktid, kes olid huvitatud saama edaspidi Hiiumaalt koostööpakkumisi ja infot, mis aitaksid neil kodusaaresid hoida.

Ettevõtlik Hiidlane

Veebruaris tehti otsus toetada kolme noorte omaalgatusliku idee elluviimist. Kui eelmises taotlusvoorus esitati ideid vaid ühest osavallast, siis seekord said rahastusotsuse kolme osavalla noored – Käina noore **Miina Soosteri** idee “Hiiumaa disainiga kotid”, **Kärdla noortegrupi** idee “Noortekohvikute korraldamine” ja **Emmaste noortegrupi** idee “Tervislike limonaadide tegemise õpituba”. Ellu viidi neist küll vaid kaks, üks noortegrupp otsustas rahastusest loobuda koroonapiirangute tõttu.

Õpilasfirmad

2021. aasta esimeses pooles tegutsesid Hiiumaal 2 õpilasfirmat: **ÕF BEEqzzi** ja **ÕF Trill & Trall**. Need olid küll registreeritud 2020. aasta sügisel, kuid nende tegevus ja kokkuvõtete tegemine ulatus 2021. aastasse.

Õpilasfirma BEEqzzi tootis naturaalsest mesilasvahast huulepalsameid ning õpilasfirma Trill & Trall pakkus teenust lapsevanematele, kes soovisid oma lapsele toredat sünnipäeva korraldada, aga ise sellega tegeleda ei jõudnud.

Õpilasfirma Trill & Trall meeskond:
Sirelin Gavrilov, Maitis Roosimaa, Linda Jürimäe ja Säde-Reete Servet.

2021. aasta sügisel registreeriti kolm uut õpilasfirmat: **ÕF Ole Terve**, **ÕF Holt** ja **ÕF Sammel**. Õpilasfirma Ole Terve tootis vaimset tervist toetavaid märkmikke ja õpilasfirma Holt pakkus valmistoidu kullerteenust.

Õpilasfirma **Sammel** äriideeks oli söödavate, maitsestatud samblike töötlemine ja müümine. Sammeli meeskonda kuulusid Kermo Kala, Trevor Marcus Heido, Tobias Rummel ja Emma Salumaa. „Esialgseks ideeks olid söödavad joogikõrred, kuid nende tootmine osutus liiga keeruliseks,“ selgitasid noored. „Peamiseks sihtgrupiks nägime saart külastavaid inimesi, kes sooviksid saada midagi uut ja tehtud Hiiumaal, kuid eeldasime, et leidub ka kohalike seas, kuna paljude inimeste jaoks olid söödavad samblikud midagi erakordset ja huvi tekitavad, mis paljusid ka maitsuma kutsus.“

Õpilasfirma tegevus oli edukas ja lõpuks oldi kasumis. Põhiline müük toimus Kärkla jõulutulul. Kokkuvõttes ütlesid noored: „Kuigi ettevõtja töö ei vastanud täpselt meie ootustele, oleme rahul saadud kogemusega. Õpilasfirma andis meile hea ettekujutuse firmas toimuvast ja erinevatest asjadest, millele tulevikus tähelepanu pöörata.“

„Meil on hea meel, et saime turule tuua midagi uut ja omapärast. Toote järel oli nõudlus, seega oleks võimalik toodet arendada ja müüa. Õpilasfirma loomine ja tegutsemine on põnev ja õpetlik. Soovitame seda kogemust ka teistele.“ (ÕF Sammel projektitöö aruanne, 2022)

Õpilasfirma Sammel kasumiaruanne

Tulud	€80,90
Kulud kokku	-59.23€
Materjali kulud	-54.23€
Asustamisega seotud kulud	-€5
Aruandeperioodi kasum (-kahjum)	€21,67

MTÜ Hiidlaste Koostöökogu ja LEADERi programm

2021. aastal oli Hiidlaste Koostöökogul avatud neli meetet, milles osalenud ettevõtjate, vabaühenduste ja kohaliku omavalitsuse projektide toetatud taotluste summa oli pea 900 000 eurot.

Kuna LEADERi programm toetab kogukondade arendamist ja tugevdamist, elukeskkonna mitmekesistamist ja parandamist ning piirkonna konkurentsivõimet tugevdavat arendustegevust, siis toetatud projektid olid loomulikult eriilmelised. Alates külaarenduse planeeritud kirikute taastamisest ja lõpetades ettevõtete tootmistehnika soetamisega.

Suurim toetuse saanud projekt oli meetmes 1 ehk ettevõtete areng. Nimelt on Mahe Hiid OÜ ette võtnud kaasaegse laudakompleksi ehitamist Villamaa külla. LEADERi programmist sai projekt toetust summas 99 991,58 eurot. Kokku esitati meetmesse ettevõtete areng 22 toetustootlust kogusummaga 574 409,47 eurot. Mahuks oli seekord 280 000 eurot. Vastavalt hindamiskomisjoni otsusele jaotusid rahalised vahendid 10 projektile.

Suurima mahuga meetmesse esitati 13 toetustootlust kogusummaga 499 704,10 eurot. Külaarenduse meetmes oli mahuks 300 000 eurot. Teise ehk külaarenduse meetme eesmärgiks on kvaliteetne elu- ja ettevõtluskeskkond, kus toimivad kogukonnale vajalikud teenused. Seal võivad toetuste saajateks olla kohalikud mittetulundusühingud, sihtasutused ja Hiiumaa omavalitsus. Seekord said vastavalt hindamiskomisjoni otsusele toetust kaheksa projekti. Neist kolm võtab ette vallavalitsus ning suurima rahalise toetuse sai MTÜ Haridusselts EDU projekt Puski kiriku taastamine 91 450 eurot.

Ka kolmandasse meetmesse laekus toetus-taotlusi suurema kogusummaga kui Hiidlaste Koostöökogu taotlusvoorst oli võimalik kogukonnale jagada. Kokku esitati kohaturunduse ja uuen-dusliku kogukonna voo- seitse taotlust summas 238 742,22 eurot, kuid taotlusvoo- mahuks oli 137 000 eurot. Nendest vahenditest said rahas-tuse MTÜ Suuremõisa Lossi teenuste disainimine, MTÜ Hiiu Hüljes treeningute, võistluste ja treening-vahendite soetus, MTÜ Kärkla Kohvikutepäeva Vananaistesuve turundamine ning Eesti tantsu- ja tsirkuseteraapia liidu Luidja Tsirkusetalu residen-tuuri kultuuripark.

Esmakordselt oli avatud meede 6 ehk Covid-19 tagajärgede taastekava meede. Selle mahuks oli 144 687 eurot. See oli ainus mullune taotlusvoo, mille maht ei täitunud, vaid jäi 92,7% juurde. Kõik 19 toetustootlust, mis esitati, said ka positiivse otsuse. Meetme 6 eesmärgiks on COVID-19 ebasoodsa

MTÜ Hiidlaste Koostöökogu toetab Hiiumaa ettevõtlust ja majanduskeskkonna arengut läbi LEADERi meetme, mis on reguleeritud maaeluministri 23.10.2015 määrusega nr 11 Kohaliku tegevusgrupi toetus ja LEADER-projektitoetus. Hiidlaste Koostöökogu Hiiumaa integreeritud arengustrateegiast lähtuvalt eraldatakse toetusi kuue meetme raames:

1. Ettevõtete areng;
2. Külaarendus ja kogukonnateenused;
3. Uuenduslik kogukond;
4. Arengukoostöö;
5. LEADERi riigisisene ja rahvusvaheline koostöö – viimasesse saab taotlusi esitada vaid kohalik tegevusgrupp;
6. COVID-19 taastekava meede.

mõju leevendamine ning kriisideks valmisoleku tõstmine ettevõtluses Hiiumaal tegutsevatele ettevõtetele, vabaühendustele ja sihtasutustele. Minimaalne toetussumma oli 1000 eurot ja maksimaalne toetussumma 10 000 eurot.

2021. aastal jätkus eelnevatel aastatel alustatud LEADERi projektide elluviimine. Lõpetatud toetusega ettevõtmistest said PRIA-lt projekti viimase makse meetme 1 „Ettevõtete areng“ projektidest Triibuvineer OÜ projekt „Tootmise

Siim Piirak

MTÜ Hiidlaste Koostöökogu tegevjuht

kaasajastamine uute toodete juurutamiseks“, FIE Enn Veemi Viiluse sepipada, FIE Kaire Vannase toodangu hoidla, Soo-Oru Tallid OÜ Hiiumaa laste ratsutamistingimuste parandamine, Mipa Services OÜ pasta tootmine ja ettevõtte efektiivistamine ja Kuused OÜ mobiilse välilava soetamine.

Meetme 2 ehk „Külaarendus“ projektidest said PRIA-lt viimase väljamaksetaotluse Hiiumaa Käsitööselt Meistrite maja renoveerimine, MTÜ DagenTwist „Tehnilised vahendid seltskonnatantsu populariseerimiseks Hiiumaa kogukonnas“ ja SA Hiiumaa Muuseumid Mihkli talumuuseumi köögi-valmiduse projekt.

Meetmes 3 „Kohaturundus ja uuenduslik kogukond“ lõpetati MTÜ Hiiu Hüljes projekt „Targad ujujad“ ja Eesti Tantsu- Ja Tsirkuseteraapia Liidu Luidja tsirkusetalu residentuur, Hiiumaa Jooksugrupi „Spordialane teadlikkus noortele ja täiskasvanutele“, SA Hiiumaa Arenduskeskus Hiiumaa ettevõtlike naiste arenguprogramm ning MTÜ Hiiumaine Toit projekt „Avatud talude tarkus“.

Arengukoostöö meetmest toetuse saanud projektidest sai PRIA-lt viimase väljamakse MTÜ Halulaev projekt „Hiiumaa kui mereriigi maine turundamine“.

Ent ka Hiidlaste Koostöökogul endal on läbi viidavaid projekte. Näiteks 2019 alanud piirkondliku LEADERi koostööprojekt „Kohalik toit on tervislik ja trendikas“, mille tegevused toimusid 2021. aastal ja läbiviimine jätkub kuni 2022. Samal aastal alustatud projekt, mida toetatakse PRIA meetmest MAK 2014–2020 toetus meetmes 16.4 “Lühikeste tarneahelate või kohalike turgude kaudu põllumajandustoodete ja toidu turustamisvõimaluste arendamise toetus“. 2021. aastal lõppes 2018. aastal alustatud LEADERi rahvusvaheline koostööprojekt OFF GRID, mille raames on juba varasemalt valminud päikesemaja prototüüp TRIAN-S.

Mullu toimus Koostöökogu strateegia muutmine, kuna saime eelarvesse täiendavaid rahalisi vahendeid. Seepärast korraldasime ridamisi töörühmade koosolekuid, arutelusid ja koosolekuid. Tänu eelnimetatud meetme 16.4 lühikeste tarneahelate toetuse projektile saime korraldada laatasid, kohaliku toidu esitlusi, jõuluturgu ja Hiiumaa toidu degusteerimised isegi Tallinnas Telliskivis.

Koostöökogu aitas kaasa avatud talude päeva korraldusele ja avas näituse „Hiiumaa toit otse talust 2021“. Korraldasime saate „Jälg“ lühistuse Hiiumaal ja lähitoitu tutvustavad välireklaamid Kärdlas Sadama tänaval ja sadamas. Trükiti lähitoitu edendav voldik.

LEADERi meetmest 2 Külaarendus toetust saanud projektid:

- Hiiumaa vallavalitsus „Orjaku Linnutorni ekspositsiooni koostamine ja uuendamine“, toetus 17 336 eurot
- Hiiumaa vallavalitsus „Käina ujula vajaduspõhine uuendamine“, toetus 42 461,25 eurot
- Orjaku külaselts „Infomaja funktsionaalsuse ja energiakasutuse parendamine“, toetus 38 944,06 eurot
- Hiiumaa vallavalitsus „Noorte purjetajate paadid Hiiumaa spordikooli“, toetus 37 481,39 eurot
- Kordonair MTÜ „Päikesepaneelide hankimine ja paigaldamine Kordon kunstiresidentuurile“, toetus 11 583,36 eurot
- Sihtasutus Hiiumaa Sadamad „Kärdla sadama teenuste parendamine kogukonna ja külaliste jaoks“, toetus 20 461,75 eurot
- Eesti Evangeelne Vennastekogudus „EEVK Pühalepa Palvemaja katusekatte vahetamine ja katuselae soojustamine“, toetus 40 273,20 eurot
- Haridusselts EDU „Puski kiriku taastamine“, toetus 91 449,57 eurot (osaline toetus)

Meede 6. COVID-19 taastekava:

- Mittetulundusühing Hiiumaa Kino „Video- ja lisaseadmete soetamine otseülekande- ja salvestusvõimekuse tõstmiseks“, toetus 6 316,50 eurot
- Hiiumari OÜ „Viiruse ja eriolukorra mõju vähendamine marjade otsemüügil läbi toodangu pakendamise ja töötlemise“, toetus 9 999,16 eurot
- Kohvik Ambrosia OÜ „Inventari soetamine“, toetus 4 658,40 eurot
- OÜ Hiiu Gourmet „Hiiu Gourmet müügi (e-müügi) kompleksne, kontaktivaba lahendus kriisideks“, toetus 3 936 eurot
- OÜ Hiiu Autotrans „Kontaktivaba ladu“, toetus 9 606,34 eurot
- Dagö Berry OÜ „Sügavkülmkamber“, toetus 5 988 eurot
- Steven-VV OÜ „Mobiilne klienditeenindus ja töökoda“, toetus 9 933,32 eurot
- Kiigik OÜ „Kodulehe ja e-poe arendus“, toetus 2 988 eurot
- OÜ Maximus Consult „Kalevivabriku värvimaja siseruumide ventilatsiooni parandamine ning haiguste ennetamine“, toetus 2 569,49 eurot
- OÜ Fellemann Invest „Kontaktivaba kaugtöö kontor“, toetus 9 933,61 eurot
- Sihtasutus Hiiumaa Sadamad „Sadamate muutmine kaugelt hallatavaks ja selle turvalisuse tagamine“, toetus 8 904,99 eurot
- Kordonair MTÜ „Välitelgi hankimine sündmuste ja töötubade läbiviimiseks“, toetus 2 804,04 eurot
- Osahing Best Holding „Tulevasteks kriisideks valmistumine välitööala abil“, toetus 8 659,51 eurot
- Frankness Group OÜ „Kalevivabriku värvimaja siseruumide ventilatsiooni parandamine ning haiguste ennetamine“, toetus 9 408,32 eurot
- Triinu Õunamahl OÜ „Kaubiku ost“, toetus 7 749,75 eurot

- Dagovet OÜ „Mobiilse ravi ja kojuveo tõhustamine“, toetus 9 963,33 eurot
- Arkadel Invest OÜ „Sõru Hosteli valmisolek teenuse pakkumiseks kriisi olukorras“, toetus 7 105,48 eurot
- Ly Kokla „ATV sahaga“, toetus 3 568,53 eurot
- Mittetulundusühing V.E.S.T.A. „Sanitaaruumi rajamine“, toetus 10 000 eurot

Meede 1. Ettevõtete areng:

- Metsarahu OÜ „Mahemee tootmiseks mesindusinventari ja meetootmiseseadmete soetamine“, toetus 10 011,38 eurot
- Hiiuapu OÜ „Seadmed toidu tootmiseks“, toetus 3 286,80 eurot
- Mahe Hiid OÜ „Kaasaegse laudakompleksi ehitamine“, toetus 99 991,58 eurot
- Kaldamäe OÜ „Põllumajandussaaduste tootmiseks ning töötlemiseks vajalike seadmete soetamine“, toetus 12 611 eurot
- Hiiumari OÜ „Täppisviljeluse juurutamine“, toetus 7 200 eurot
- Concrete Products OÜ „Froncrete toodete tootmisliini välja arendamine“, toetus 46 511 eurot
- Prosper Line OÜ „Puurimis CNC soetamine“, toetus 31 497,50 eurot
- Lui Rimmelg „Mahekanamunade pakendamise keskus“, toetus 7 113,57 eurot
- OÜ Puupuru „Sildkraana ja ukсед“, toetus 25 228,80 eurot
- Arkadel Invest OÜ „Sõru Hosteli tehnika, sisseseade, turundus ja taastuenergia lahendused“, toetus 36 548,37 eurot (osaline toetus)

Meede 3. Kohaturundus ja uuenduslik kogukond:

- Mittetulundusühing Suuremõisa Loss „Suuremõisa lossi külastustekonna loomine ja -kogemuse uuele tasemele tõstmine“, toetus 33 387,45 eurot
- Mittetulundusühing Hiiu Hüljes „Tugevaks läbi võistluste ja kogemuste vahetuse“, toetus 29 321,43 eurot
- Mittetulundusühing Kärkla Kohvikutepäev „Vananaistesuvi Hiiumaal, külalislahked septembrid, turundamine!“, toetus 28 630,39 eurot
- Eesti Tantsu- ja Tsirkuseteraapia Liit „Luidja tsirkusetalu residentuuri kultuuripark“, toetus 41 148,90 eurot

Siim Piirak

Merle Erm

MTÜ Hiidlaste Koostöökogu

MTÜ Hiiukala ülevaade kalanduspiirkonna aastast

2021. aasta märgilisemaks sündmuseks Hiiumaa kalanduses oli kahtlemata aprillis Lehtma sadamas lossimiste lõpetamine, mis üsna tõenäoliselt jääb lähiaja viimaseks traalpüügi lossimiseks Hiiumaal. Pärast seda on Hiiumaa tarbijaid kilu ja traaliräimega varustatud peamiselt Audrus asuva Eesti Kalapüügiühistu kaudu.

Rannapüügis püüti kokku 277 tonni kala, millest üle kolmandiku moodustas ahven (100 tonni). Järgnesid rannikumeres üha arvukamaks muutuv säinas 48 tonniga ning lest 42 tonniga. Ka tuulehaugi saigid polnud laita – 32 tonni, millest pea pool lossiti Suureranna laurikohas. Kogu Hiiumaa saakidest 15% lossiti Orjakus, 15% Puulaius ja 14% Kõrgessaare sadamas. Suurema osa Orjaku ja Puulaiu saakidest moodustas ootuspäraselt ahven, mille kokkuost Pärnu kalatööstuste poolt toimus regulaarselt. Sarnaselt ülejäänud Eestile on ahven rannakaluritele kõige suurema tulususega kalaliik.

2021. aasta algul oli rannapüügis püügilubade omanikke 182 ettevõtet või füüsilisest isikust ettevõtjat. Aasta jooksul saaki deklareerinud püüdjaid oli 168. Koguseliselt olid suurimad püüdjad: FIE Jaan Romandi (30 tonni) ning OÜd Sillaääre (26 tonni) ja Kassariotsa (21,5 tonni).

Tuuli Tammla
MTÜ Hiiukala tegevjuht

Naistlaiu sadam

Tegevusloaga kalakäitlemisettevõtteid tegutses maakonnas neli: MTÜ Kõrgessaare külmoone, OÜ Koslapesa, OÜ Ristnaotsa ja OÜ Stonefish. Lisaks neile pakkusid peamiselt suvehooajal kala-tooteid kümnekond eraelamus kalakäitlejat.

MTÜ Hiiukala korraldas kalanduspiirkonna arendamiseks välja ühe taotlusvooru, milles rahastati 19 projektitaotlust kokku 460 000 euroga. Kalasadamatest määrati rahastus Naistlaiu sadama kalurite maja ehituseks (toetus 126 565 eurot), pesemisvõimaluse loomiseks Salinõmme paadisadamasse (toetus 65 500 eurot) ning Ristna jahisadamasse kalurite kai soetamiseks (toetus 37 370 eurot). Samuti rahastati Pühalepa osavallavalitsuse taotlust angerjate asustamiseks Hiiumaa rannikumerre summas 78 200 eurot. Kalad lasti merre 2022. aasta septembris.

Kalandussektori ettevõtete tegevuste mitmekesistamise projektitaotlused olid valdavalt väiksemad soetusprojekid, välja arvatud Kassariotsa OÜ projektitaotlus õlletootmise inventari soetuseks (toetus 46 380 eurot). Taotlusvoorus toetati ka pehmemaid tegevusi nagu näiteks Hiiumaa lastele kalastuslaagri korraldamist ning Hiiu kala ja õlle festivali korraldamist, koolilaste kalandustraditsioonide talletamisega seotud projekti ning Hiiumaa muuseumi poolt traalimeeste ja kaugpüügi lugude ja piilide kogumiku välja andmist kahe eraldi raamatuna.

2021. aastal valmis Haldi sadama IV etapp, millega võib sadama vesiehituse lugeda lõppenuks. Neljas etapis renoveeritud sadamakaid, rajatud kaldakindlustused, slipp ja parkla koos juurdekuuluvaga läksid maksma 330 000 eurot, millest 264 000 eurot moodustas Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi (EMKF) toetus.

Orjaku sadamas jõudis lõpule projekt uues kalasadama osas ujuvkai pikendamiseks ning parklate katmiseks kõvakattega. Projekti toetati EMKFi vahenditest 23 700 euroga. Samal ajal valmis Orjaku sadama teenindamiseks saunahoone – merepääste ruumide ja sauna väljaehitamist toetati 23 000 euroga.

Hiiumaa majanduse üldnäitajad

Eesti majandus kasvas 2021. aastal 8,3%. Püsivhinnas oli viimase kvartali SKP umbes 7% üle kriisieelse tipu ja jooksevhinnas ligi 17%. Sellega oli Eesti majanduse taastumine Euroopa riikide seas üks kiiremaid. Positiivne trend kajastus ka Hiiumaa majandusnäitajates. Kokku oli Hiiumaa ettevõtete müügitulu 2021. aastal 190,9 miljonit eurot ning eksport moodustas sellest 30,5%. Tööhõive määr näitas Hiiumaal 2021. aastal märkimisväärset tõusu (kasv 9,4%) ning eristus sellega üldisest langustrendist Eestis. Maakonna tööhõive määr 71,6% oli kõrgeim Eestis. Samas paistsime silma ka Eesti madalaima registreeritud töötuse määraga, mis oli Hiiumaal 2021. aasta lõpus vaid 3,6%. Seega oli meie tööealine elanikkond väga hästi tööga hõivatud, vaba tööjõud meil praktiliselt puudus. Hiiumaa keskmine brutopalk jätkas kiiret kasvu. Kui Eestis tõusis brutopalk keskmiselt 6,9%, siis Hiiumaal oli kasv 12,3%, kuid hoolimata kiirest kasvust jäi maakonna keskmine brutopalk endiselt oluliselt alla Eesti keskmisele. Ettevõtlussektoris oli maakonna keskmise brutopalka kasv 9,6% protsenti. Ettevõtlussektori keskmine lisandväärtuse kasv 13,3% oli viimase kolme aasta kõrgeim, mis näitab sektori elujõulisust.

Majanduse põhinäitajad Eestis ja Hiiumaal 2021. aastal

	Eesti	Hiiu maakond	Muutus Hiiu maakonnas võrreldes eelmise aastaga
SKP (2020)[1] miljonit eurot	26 835	76	-5,10%
SKP elaniku kohta, eurot (2020)	20 184	8 073	-5,10%
Ettevõtluse käive, eurot (2021)	66 483 653 700	190 935 120	9,50%
Eksport (2021)	14 308 700 000	58 155 480	7,80%
Keskmine brutopalk, eurot (2021)	1 548	1 194	12,30%
Mediaanpalk, eurot (2021)	1 330	1 092	7,30%
Tööhõive määr (2021)	66,7%	71,6%	9,40%
SKP elaniku kohta Eesti keskmisest (2020)	100%	40,0%	-0,70%
Lisandväärtus kokku (2021)	*	64 195 846	13,32%
Lisandväärtus töötaja kohta (2021)	*	34 183	13,70%

[1] Maakondlikud 2021. aasta SKP näitajad polnud ülevaate valmimise hetkel veel avalikustatud.

Allikas: Äriregistri andmete analüüs

* Lisandväärtus kokku ja Lisandväärtus töötaja kohta (Eesti) andmed on majandusülevaate koostamise ajal veel avaldamata.

Ettevõtlussektorite üldnäitajad

Hiiumaa majanduse olulisemaks sektoriks on jätkuvalt plastitööstus, mille müügikäibe osatähtsus moodustas 2021. aastal kogu maakonna müügikäibest 26%. Ka ekspordimahtude osas on just see sektor 55% osakaaluga endiselt juhtival positsioonil, kuid suure hüppe on 2021. aastal teinud tekstiili- ja rõivatööstuse sektor, kus nii müügikäive kui eksport kasvasid möödunud aastal lausa 26%. Töötlejate tööstus tervikuna on Hiiumaal võrreldes muu Eestiga endiselt tugeval positsioonil ning moodustab 43% Hiiumaa ettevõtete kogukäibest. 2020. aastal pidurdunud töötleva tööstuse mitu aastat kestnud stabiilne kasvutrend jätkas aeglustumist. Suurim kasv tuli 2021. aastal põllumajandussektorist.

Hiiumaa ettevõtete müügitulu aastatel 2019–2021

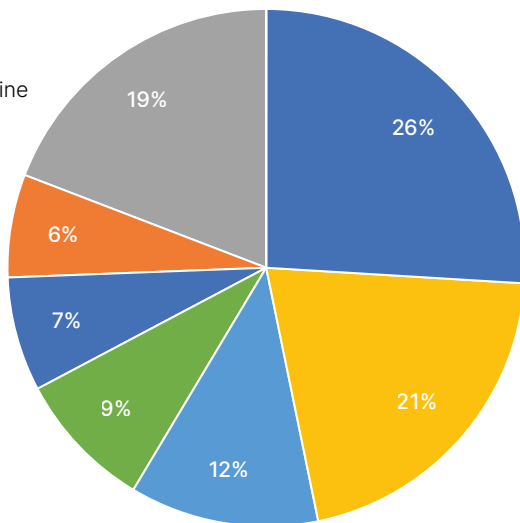
Tegevusala	2019	2020	2021	Muutus 2019–2021	Muutus 2020–2021
Keemia-, kummi- ja plastitööstus	44 768 407	46 310 419	49 568 933	10,72%	7,04%
Hulgi- ja jaekaubandus	30 844 629	34 464 133	39 737 260	28,83%	15,3%
Tekstiili- ja rõivatööstus	18 616 491	17 854 880	22 546 149	21,11%	26,27%
Ehitus	14 621 351	14 945 762	16 557 874	13,24%	10,79%
Metsamajandus	13 358 629	12 278 333	13 645 332	2,15%	11,13%
Veondus ja laondus	12 621 600	11 912 093	12 282 703	-2,69%	3,11%
Puidu töötlemine ja mööblitööstus	5 610 425	6 215 953	6 051 210	7,86%	-2,65%
Finants, kindlustus, kinnisvara, muu	6 471 090	7 578 491	5 717 147	-11,65%	-24,56%
Põllumajandus	2 637 986	2 854 969	4 233 994	60,50%	48,3%
Majutus ja toitlustus	4 823 296	3 928 571	4 166 943	-13,61%	6,07%
Haldus- ja abitegevused	4 120 038	3 352 486	3 526 789	-14,40%	5,2%
Toiduainete tootmine	2 817 169	2 976 191	3 449 343	22,44%	15,9%
Kalapüük ja vesiviljelus	3 140 253	3 484 478	3 348 493	6,63%	-3,9%
Haridus, tervishoid, kunst, vaba aeg, muu	1 782 078	1 696 340	2 198 370	23,36%	29,59%
Elekter, gaas, vesi, jäätmed, mäetööstus	1 477 652	1 451 422	1 563 974	5,84%	7,75%
Info ja side	1 407 772	1 582 679	1 364 973	-3,04%	-13,76%
Metallitootmine ja muu tootmine	672 202	1 414 820	975 633	45,14%	-31,04%
Kokku	169 791 068	174 302 020	190 935 120	12,45%	9,54%

Allikas: Äriregistri andmete analüüs

2021. aastal olid Hiiumaa majanduses suurima osatähtsusega kogukäibest lisaks plastitööstusele hulgi- ja jaekaubandus, tekstiili- ja rõivatööstus, ehitus, metsamajandus ning veondus ja laondus. Suurimat protsentuaalset kasvu näitasid põllumajandus, tekstiili- ja rõivatööstus, toiduainetetööstus, hulgi- ja jaekaubandus ning ehitus. Stabiilses kasvutrendis jätkas plastitööstus, mis koos hulgi- ja jaekaubanduse ning tekstiili- ja rõivatööstusega andsid põhiosa 2021. aasta Hiiumaa ettevõtete müügi käibe rahalisest kasvust.

Hiiumaa olulisemate sektorite käivete osatähtsus kogukäibest 2021. aastal

- Keemia-, kummi- ja plastitootmine
- Hulgi- ja jaekaubandus
- Tekstiili- ja rõivatööstus
- Ehitus
- Metsamajandus
- Veondus ja laondus
- Muu

Allikas: Äriregistri andmete analüüs

Selgituseks: majandusülevaate aluseks on peamiselt äriregistri andmed, mis määratlevad ettevõtete asukohaks nende ametliku aadressi, mis ei pruugi olla sama kui reaalne tegevuskoht. Lisaks paiknevad paljud ettevõtted mitmes asukohas. Sellest tulenevalt on antud analüüsis arvestatud kõikide Hiiumaale registreeritud ettevõtete näitajaid, olenemata sellest, kas osa ettevõtte tegevusest toimub maakonnast väljaspool. Näiteks plastitööstuses AS Estpak Plastik ja tekstiilitööstuses OÜ Lade, OÜ ISC International ja OÜ Pakpoord tegutsevad olulisel määral maakonna piiridest väljas. Sellele vastukaaluks ei ole antud analüüsis olnud võimalik arvestada suurettevõtete andmeid, kes on registreeritud näiteks Harjumaale, kuid kellel on tegevus ka Hiiumaal (eelkõige hulgi- ja jaekaubandus ning info ja side valdkond).

Hiiumaa ettevõtetes hõivatud inimeste arv

Ettevõtlusvaldkonnas jätkus 2021. aastal kerge hõivatute arvu vähenemise trend. Enim on viimase kolme aasta jooksul vähenenud töökohti kalapüügi ja vesiviljeluse sektoris, aga ka tekstiili- ja rõiva-tööstuses, mille käibenumbrid on samas teinud suure hüppe ülespoole. Suurimat hõivatute kasvu samal perioodil näitas plastitööstus. Suurim kasv 2020. aastaga võrreldes oli aga ehitussektoris.

Erinevates sektorites hõivatute arv aastatel 2019–2021

Tegevusala	2019	2020	2021	Muutus 2019–2021	Muutus 2020–2021
Keemia-, kummi- ja plastitööstus	453	467	482	29	15
Hulgi- ja jaekaubandus	242	241	251	9	10
Ehitus	231	211	233	2	22
Veondus ja laondus	176	175	181	5	6
Majutus ja toitlustus	105	104	112	7	8
Finants, kindlustus, kinnisvara, muu	116	116	107	-9	-9
Tekstiili- ja rõivatööstus	113	110	101	-12	-9
Haldus- ja abitegevused	84	97	89	5	-8
Toiduainete tootmine	61	61	59	-2	-2
Puidu töötlemine ja mööblitööstus	63	60	52	-11	-8
Metsamajandus	48	42	46	-2	4
Põllumajandus	53	45	43	-10	-2
Kalapüük ja vesiviljelus	52	49	38	-14	-11
Haridus, tervishoid, kunst, vaba aeg, muu	39	46	34	-5	-12
Info ja side	26	26	21	-5	-5
Elekter, gaas, vesi, jäätmed, mäetööstus	20	21	20	0	-1
Metallitootmine ja muu tootmine	13	14	9	-4	-5
Kokku	1895	1885	1878	-17	-7

Allikas: Äriregistri andmete analüüs

Hiiumaa keskmine palk sektorite lõikes aastatel 2019–2021

Tegevusala	2019	2020	2021	Muutus 2019–2021	Muutus 2020–2021
Kalapüük ja vesiviljelus	1824	1763	2429	33,17%	37,78%
Metsamajandus	1385	1629	1746	26,06%	7,18%
Keemia- kummi ja plastitööstus	1191	1245	1305	9,57%	4,82%
Elekter, gaas, vesi, jäätmed, mäetööstus	1219	1205	1217	-0,16%	1%
Metallitootmine ja muu tootmine	1053	856	1201	14,06%	40,3%
Info ja side	896	931	1195	33,37%	28,36%
Ehitus	1201	1082	1185	-1,33%	9,52%
Toiduainete tootmine	872	930	1182	35,55%	27,1%
Puidu töötlemine ja mööblitööstus	1067	1092	1071	0,37%	-1,92%
Hulgi- ja jaekaubandus	886	947	1033	16,59%	9,08%
Veondus ja laondus	945	910	1009	6,77%	10,88%
Haridus, tervishoid, kunst, vaba aeg, muu	783	617	980	25,16%	58,83%
Haldus- ja abitegevused	755	810	810	7,28%	0%
Tekstiili- ja rõivatööstus	716	691	768	7,26%	11,14%
Põllumajandus	532	620	752	41,35%	21,29%
Finants, kindlustus, kinnisvara, muu	483	556	580	20,08%	4,32%
Majutus ja toitlustus	570	560	526	-7,72%	-6,07%
Hiiumaa ettevõtete keskmine palk	981	992	1087	10,81%	9,58%

Allikas: Äriregistri andmete analüüs

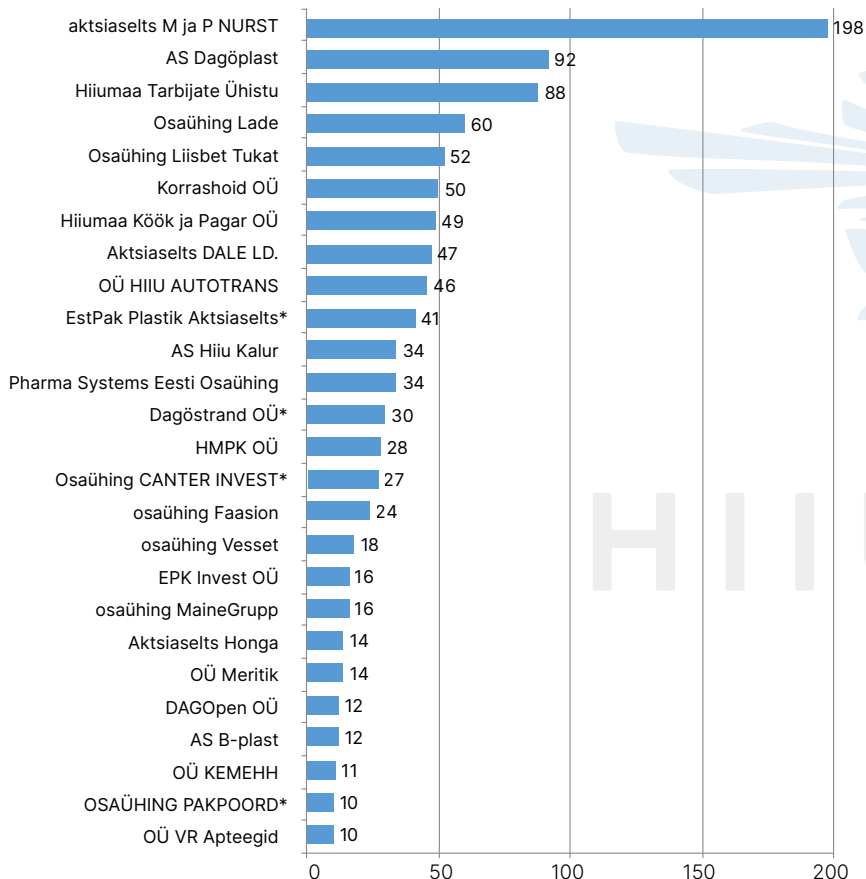
Suurim keskmine palk on Hiiumaal juba mitmendat aastat järjest kalapüügi ja vesiviljeluse sektoris, kus paaril eelmisel aastal langustrendis olnud arvud näitasid nüüd ka tugevat kasvu. Viimase kolme aasta kõige suurema palgakasvuga sektorid olid veel põllumajandus, toiduainete tootmine ning info ja side. Võrreldes 2020. aastaga langes keskmine palk kõige enam majutuse ja toitlustuse sektoris, kusjuures langus algas juba 2019. aastal. Eesti keskmisest brutopalgast kõrgemaks jäi keskmine palk ainult kahes sektoris: kalapüük ja vesiviljelus ning metsamajandus.

Suurimad tööandjad, suurimad käibed

Suurima töötajate arvuga ettevõtted on aastast aastasse püsivad suhteliselt stabiilsed. Suurim tööandja oli 2021. aastal aktsiaselts M ja P Nurst (aasta keskmine töötajate arv 198), kellele järgnesid Hiiumaa Tarbijate Ühistu (96) ja AS Dagöplast (92). Kõige rohkem kasvas töötajate arv ettevõtetes AS M ja P Nurst (16) ja Dagöstrand OÜ (16). Kõige suurem kahanemine oli ettevõtetes AS Hiiumaa Kalur (-13) ja Korrashoid OÜ (-11).

Suurettevõtteid (250+ töötajat) Hiiumaal ei ole. Keskmise suurusega ettevõtteid (50–249) oli 2021. aastal Hiiumaal 6. Väikeseid ettevõtteid (10–49) oli 25 ning mikroettevõtteid (1–9) oli 363. FIED ja mitte ühegi töötajaga ettevõtted antud arvestuses ei kajastu.

Hiiumaa suurimad ettevõtted töötajate arvu järgi 2021. aastal

* tähistatud ettevõtete andmed kajastuvad majandusülevaates täismahus, hoolimata sellest, et ettevõtete tegevus toimub olulisel määral väljaspool maakonda.

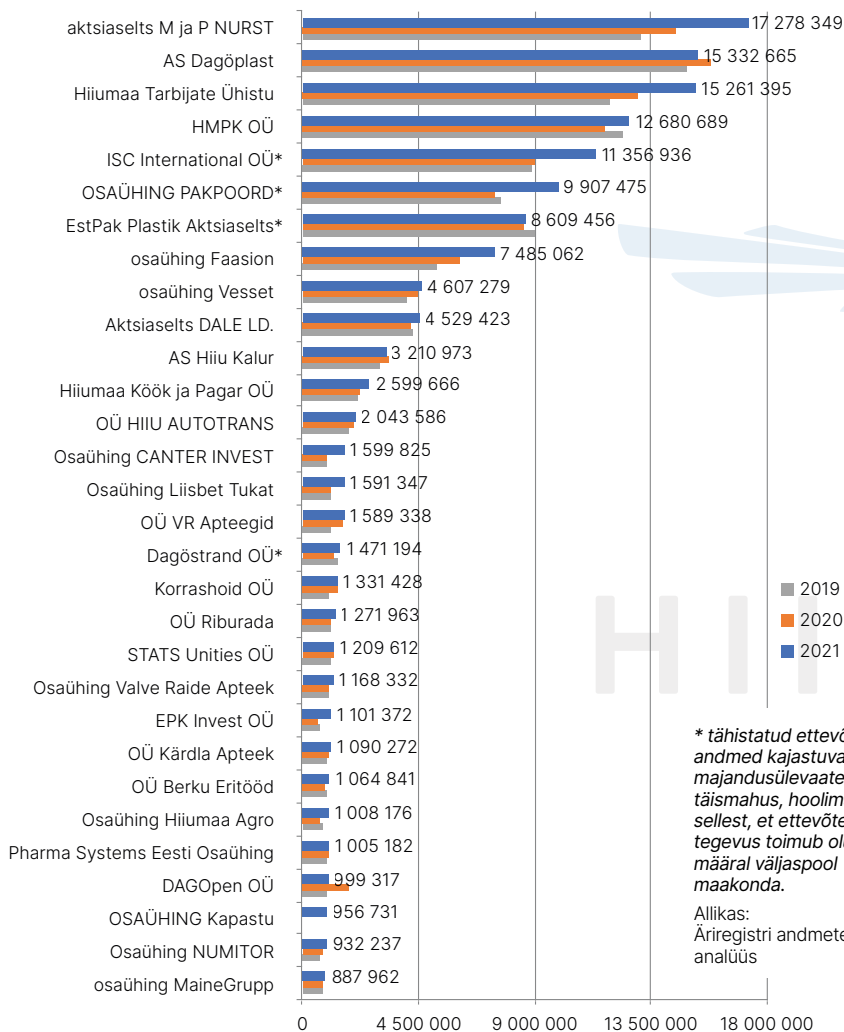
Allikas: Äriregistri andmete analüüs

Aktsiaselts M ja P Nurst

Hiiumaa suurimad ettevõtted müügitulu järgi püsisid 2021. aastal suuresti samad nagu eelmistel aastatel. Viie suurima käibega Hiiumaa ettevõtte müügitulu oli üle 10 miljoni euro ning kõige tipus suure käibe tõusu teinud aktsiaselts M ja P Nurst. Tugeva kasvu tegid seekord tekstiilitööstuse ettevõtted ISC International OÜ ja osaühing Pakpoord. Head käibekasvu jätkasid hulgi- ja jaekaubanduse valdkonna ettevõtted Hiiumaa Tarbijate Ühistu ja OÜ Faasion. Üle 1 miljoni euro suuruse müügikäibega ettevõtteid oli Hiiumaal 2021. aastal 25 ning antud ettevõtete müügitulu osatähtsus kogu maakonna ettevõtluse käibest moodustab 68,2%.

Hiiumaa suurimad ettevõtted müügitulu järgi 2021. aastal

* tähistatud ettevõtete andmed kajastavad majandusülevaates täismahus, hoolimata sellest, et ettevõtete tegevus toimub olulisel määral väljaspool maakonda.

Allikas:
Ärregistri andmete analüüs

Majandussektorite lisandväärtus

Hiiumaa ettevõtete kogulisandväärtus kasvas pärast paariaastast paigalseisu 13,3%. Suurim osa selles kasvus on tekstiili- ja rõivatööstuse ligi neljamiljoniline kasv, protsentides 79,2%. Head kasvu näitasid ka majutus ja tootlustus, ehitus ning haldus- ja abitegevused. Positiivse trendiga jätkas toiduainetetööstus. Negatiivne trend paistis silma metsamajanduses ning finants, kindlustus, kinnisvarasektoris. Plastitööstuses loodava lisandväärtuse osatähtsus kogu maakonna lisandväärtusest on jätkuvalt suurim: 25,7%.

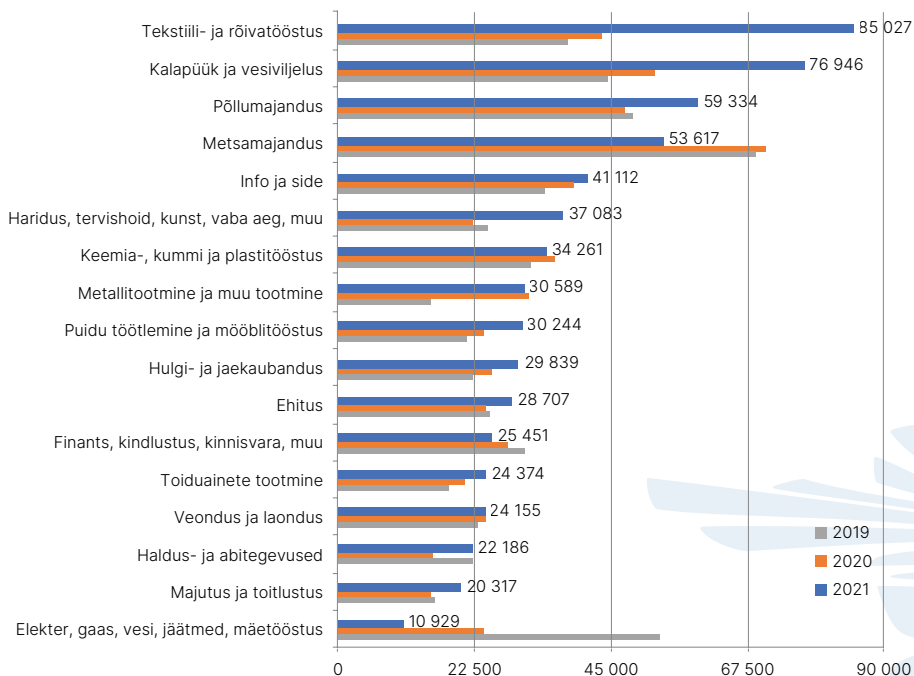
Lisandväärtus¹ Hiiumaal erinevate sektorite lõikes aastatel 2019–2021

Tegevusala	2019	2020	2021	Muutus 2019–2021	Muutus 2020–2021
Keemia-, kummi- ja plastitööstus	14 321 174	16 694 660	16 513 974	15,3%	-1,1%
Tekstiili- ja rõivatööstus	4 251 883	4 791 922	8 587 696	102,0%	79,2%
Hulgi- ja jaekaubandus	5 385 457	6 088 555	7 489 589	39,1%	23%
Ehitus	5 741 924	5 137 531	6 688 781	16,5%	30,2%
Veondus ja laondus	4 020 024	4 274 654	4 372 103	8,8%	2,3%
Kalapüük ja vesiviljelus	2 311 025	2 564 146	2 923 943	26,5%	14%
Finants, kindlustus, kinnisvara, muu	3 557 427	3 239 181	2 723 212	-23,4%	-15,9%
Põllumajandus	2 569 898	2 119 318	2 551 352	-0,7%	20,4%
Metsamajandus	3 295 983	2 965 948	2 466 361	-25,2%	-16,8%
Majutus ja tootlustus	1 668 810	1 565 828	2 275 506	36,4%	45,3%
Haldus- ja abitegevused	1 874 252	1 516 732	1 974 513	5,3%	30,2%
Puidu töötlemine ja mööblitööstus	1 344 512	1 444 116	1 572 685	17,0%	8,9%
Toiduainete tootmine	1 118 830	1 273 303	1 438 091	28,5%	12,9%
Haridus, tervishoid, kunst, vaba aeg, muu	958 188	1 023 156	1 260 813	31,6%	23,2%
Info ja side	887 576	1 013 178	863 347	-2,7%	-14,8%
Metallitootmine ja muu tootmine	197 490	437 691	275 302	39,4%	-37,1%
Elekter, gaas, vesi, jäätmed, mäetööstus	1 058 590	501 926	218 578	-79,4%	-56,5%
Kokku	54 563 043	56 651 845	64 195 846	17,7%	13,3%

Allikas: Äriregistri andmete analüüs

1 Antud analüüsis on läbivalt lisandväärtuse arvutuse valemiks: Lisandväärtus = Ärikasum + Tööjõukulud + Põhivara kulum

Hiiumaa erinevate sektorite ettevõtete lisandväärtus töötaja kohta aastatel 2019–2021

Allikas: Äriregistri andmete analüüs

Sektorite keskmine lisandväärtus töötaja kohta kasvab Hiiumaal üldiselt stabiilselt. Samas kui viimaste aastate kasv on jäänud alla 5%, siis 2021. aastal oli kasv 13,7%. Suurim kasv nii summaliselt kui protsentuaalselt tuli tekstiili- ja rõivatööstusest.

Majandussektorite ülevaade

Keemia-, kummi- ja plastitööstus

Plastitootmine on olnud Hiiumaal aastaid suurim tööstusharu ja seda nii käibe, lisandväärtuse, ekspordi kui töötajate arvu poolest, nii oli ka 2021. aastal. Sektori netokäive oli jätkuvalt kasvutrendis, sama näitas ka sektori keskmine palk. Väike tagasilangus on loodava lisandväärtuse näitajate osas. Sektori müügikäibest moodustas üle 60% eksport, mis näitab ekspordi osakaalu tõusu. Suurima panuse sektori ekspordi kasvule andis aktsiaselts M ja P Nurst.

Keemia-, kummi- ja plastitoodete tootmise sektori üldnäitajad Hiiumaal

Näitajad	2019	2020	2021	Muutus 2019–2021	Muutus 2020–2021
Netokäive (tuhat eurot)	44 768	46 310	49 569	10,7%	7,0%
Lisandväärtus (tuhat eurot)	14 321	16 695	16 514	15,3%	-1,1%
Lisandväärtus töötaja kohta (eurot)	31 614	35 749	34 261	8,4%	-4,2%
Töötajate arv	453	467	482	6,4%	3,2%
Keskmine palk (eurot)	1 191	1 245	1 305	9,6%	4,8%
Investeeringud (tuhat eurot)	1 814	1 610	2 986	64,6%	85,5%

Allikas: Äriregistri andmete analüüs

Agur Nurs

M ja P Nurst juhatuse liige

Sektori suurimad ettevõtted olid 2021. aastal aktsiaselts M ja P Nurst, AS Dagöplast, EstPak Plastik Aktsiaselts (tootmine valdavalt Harjumaal) ja Aktsiaselts DALE LD. Ettevõtted tegelevad peamiselt plastitoodete valmistamisega survevalu meetodil, taaskasutatavatest materjalidest või biolagunevast materjalist plastpakendite ja kile tootmisega, plastitoodete koostamisega jne. Olulised eksportturud on Põhjamaades. Ettevõtted teevad sageli tehinguid Rootsi, Ameerika Ühendriikide, Norra ja teiste riikidega, kus ei ole käibel euro ja sellest tulenevalt mõjutavad ka valuutakursside kõikumised ettevõtete igapäevast majandustegevust.

Aktsiaseltsi M ja P Nurst juhatuse liige Agur Nurs:

„2021. majandusaasta oli meile igati edukas. Müügitulu

17,3 miljonit eurot tähendab, et võrreldes 2020. aastaga suurenes müügitulu 2,8 miljonit eurot ehk 19%. 2022 a. toodangu mahuks plaanime 17 miljonit eurot. 2021. aastal moodustas eksport 80%

kogu toodangu mahust. Asi M ja P Nurst peamised ekspordi sihtturud on Soome 36%, Norra 28%, Poola 18% ja Taani 8%. Puhaskasum oli 2021. aastal 668 000 eurot. Võrreldes 2020 a. suurenes kasum 128 000 eurot ehk 23,6%. 2021. aasta tegevusest olid suurema osatähtsusega elektriseadmete koostamine 59%, kaablikõdikute koostamine 29%, plastdetailide valmistamine 9%, rahvusvaheline kaubavedu 2%. Keskmine töötajate arv oli 2021. aastal 198 ja neile arvestati töötasu 2,6 miljonit eurot. Võrreldes 2020. aastaga kasvas aasta keskmine töötajate arv 16 inimese võrra. Seisuga 31. detsember 2021 oli töötajaid nimekirjas 220. 2022. aastal plaanime investeerida tootmise digitaliseerimisse, tootmistehnoloogias uuendamisse, logistikasse ja töökeskkonna parendamisse.”

Keemia-, kummi- ja plastitoodete tootmise sektori suurimad ettevõtted Hiiumaal 2021

Ettevõtte	Käive	Ekspord	Töötajaid	Lisandväärtus töötaja kohta
aktsiaselts M ja P Nurst	17 278 349	13 859 901	198	26 432
AS Dagöplast	15 332 665	8 196 808	92	48 171
EstPak Plastik Aktsiaselts	8 609 456	6 093 100	41	52 250
Aktsiaselts DALE LD.	4 529 423	832 155	47	44 161
Osaühing Liisbet Tukat	1 591 347	1 590 447	52	25 855
Pharma Systems Eesti Osaühing	1 005 182	1 003 461	34	24 941

Allikas: Äriregistri andmete analüüs

Hulgi- ja jaekaubandus

Kaubanduse sektor jätkas 2021. aastal kasvutrendi kõigi põhinäitajate osas. Sektori terviklik seis on endiselt tugev.

Hulgi- ja jaekaubanduse häid tulemusi toetas 2021. aastal kindlasti jätkuvalt aktiivne siseturism, mis tõi eelkõige suveperioodil Hiiumaale palju külalisi.

Antud analüüsis on kajastatud ainult Hiiumaale registreeritud ettevõtete näitajaid. Mandrile registreeritud suurte kettide statistikat pole võimalik Äriregistri andmeid analüüsidest arvestada.

Hulgi- ja jaekaubanduse sektori üldnäitajad Hiiumaal

Näitajad	2019	2020	2021	Muutus 2019–2021	Muutus 2020–2021
Netokäive (tuhat eurot)	30 845	34 464	39 737	28,83%	15,3%
Lisandväärtus (tuhat eurot)	5 385	6 089	7 490	39,09%	23,0%
Lisandväärtus töötaja kohta (eurot)	22 254	25 264	29 839	34,08%	18,1%
Töötajate arv	242	241	251	3,72%	4,1%
Keskmine palk (eurot)	886	947	1 033	16,59%	9,1%
Investeeringud (tuhat eurot)	698	1 286	4 134	492,26%	221,5%

Allikas: Äriregistri andmete analüüs

Sektori suurimad ettevõtted olid jätkuvalt Hiiumaa Tarbijate Ühistu, osaühing Faasion ja OÜ VR Apteegid.

Hiiumaa Tarbijate ühistu juhatuse liige Kaja Antons: „Kaubandussektori oluline erisus Hiiumaal

on terav sesoonsus, mistõttu on suvekuudel kaupluste käive kaks korda suurem kui talvel. See mõjutab tugevalt kaupluste efektiivsust ja seab ettevõtte olukorda, kus talvel on kaubanduspindasid ja töajõudu üle ning suvel puudu.

Hiiumaa arengut mõjutab väga oluliselt stabiilne ja hästi korraldatud parvlaeva- ja lennuliiklus. 2021. aasta südasuvel toimunud praamiõnnetus Saaremaa liinil ja Hiiumaa liinilt kolmeks nädalava-
hetuseks ära viidud parvlaev Tiiu tõi märgatava käibelanguse Hiiumaa Tarbijate Ühistu kauplustes.

Samas on 2020. aastal maailma tabanud tervisekriisi elavdanud Eesti siseturismi – Hiiumaa on atraktiivne ning armastatud sihtkoht vaba aja veetmiseks ning suurepärase paik kaugtöö tege-
miseks.

Hiiumaa Tarbijate Ühistu majandustulemused 2021. aastal olid kokkuvõttes head. Ühistu kaup-
lused töötasid kogu aasta tõrgeteta, vaatamata riigis kehtinud erisustele ja piirangutele.

Tervisekriisiga kaasnenud ohud ja ettevaatusabinõud olid nii eesliinil töötavatele müüjatele kui
klientidele kaasa toonud muutusi. Desinfitseerimisvahendid, visiirid ja maskid olid igapäevase
poeskäiguga kaasnev uus reaalsus.”

Hulgi- ja jaekaubanduse sektori suurimad ettevõtted Hiiumaal 2021

Ettevõtte	Käive	Töötajaid	Lisandväärtus töötaja kohta
Hiiumaa Tarbijate Ühistu	15 261 395	88	35 027
osaühing Faasion	7 485 062	24	49 074
OÜ VR Apteegid	1 589 338	10	26 957
STATS Unities OÜ	1 209 612	2	21 861
Osaühing Valve Raide Apteek	1 168 332	5	32 354
OÜ Kärkla Apteek	1 090 272	4	43 654

Allikas: Äriregistri andmete analüüs

Kaja Antons

Hiiumaa Tarbijate ühistu juhatuse liige

Tekstiili- ja rõivatööstus

Tekstiilitööstuse osatähtsus püsib Hiiumaal jätkuvalt kõrge ja 2021. aastal suurendas sektor oma osatähtsust veelgi. Sektori netokäibe tõusu ja lisandväärtuse kasvu taga on ettevõtted OÜ ISC International ja OÜ Pakpoord, kelle käibe ja lisandväärtuse kasv oli märkimisväärne. Nende ettevõtete põhitegevus toimub peamiselt mandril. Uutest ettevõtetest jõudsid müügikäiveteni Carefab OÜ ja Tsvek OÜ.

Tekstiili- ja rõivatööstuse sektori üldnäitajad 2019–2021 Hiiumaal

Näitajad	2019	2020	2021	Muutus 2019–2021	Muutus 2020–2021
Netokäive (tuhat eurot)	18 616	17 855	22 546	21,1%	26,3%
Lisandväärtus (tuhat eurot)	4 252	4 792	8 588	102,0%	79,2%
Lisandväärtus töötaja kohta (eurot)	37 627	43 563	85 027	126,0%	95,2%
Töötajate arv	113	110	101	-10,6%	-8,2%
Keskmine palk (eurot)	716	691	768	7,3%	11,1%
Investeeringud (tuhat eurot)	288	266	235	-18,4%	-11,7%

Allikas: Äriregistri andmete analüüs

Tekstiili- ja rõivatööstuse sektori suurimad ettevõtted Hiiumaal 2021

Ettevõte	Käive	Eksport	Töötajaid	Lisandväärtus töötaja kohta
ISC International OÜ	11 356 936	10 966 101	2	441 086
OSAÜHING PAKPOORD	9 907 475	128 581	10	672 275
Osauhing Lade	735 018	0	60	9 312
OÜ Meritik	233 463	232 896	14	14 277
OÜ HIIU VILL	138 170	0	6	18 321

Allikas: Äriregistri andmete analüüs

Ehitus

2021. aastal jätkas ehitussektor kasvu. Kasvasid ehitusmahud ja ehitushinnad, samuti tõusis sektori keskmine palk. Ehitussektori tulemusi on mõjutanud suured objektid (Käina Konsum/Ehituskeskus, Hiiumaa spordikeskus) ja väljaspool Hiiumaad tehtud tööde maht. Suurtele objektidele tulid peatöövõtjad mandrilt, kuna Hiiumaa ehitusettevõttes oma väiksuse tõttu sellistest objektidest jagu ei saa. Alltöövõtjate hulgas oli aga ka Hiiumaa ettevõtteid. Ettevõtteid on sektoris üle 130, kuid keskmises Hiiumaa ehitusettevõttes on alla 10 töötaja ja keskmine käive on 150 000 eurot aastas.

Ehitussektori üldnäitajad Hiiumaal

Näitajad	2019	2020	2021	Muutus 2019–2021	Muutus 2020–2021
Netokäive (tuhat eurot)	14 621	14 946	16 558	13,2%	10,8%
Lisandväärtus (tuhat eurot)	5 742	5 138	6 689	16,5%	30,2%
Lisandväärtus töötaja kohta (eurot)	24 857	24 348	28 707	15,5%	17,9%
Töötajate arv	231	211	233	0,9%	10,4%
Keskmine palk (eurot)	1 201	1 082	1 185	-1,3%	9,5%
Investeeringud (tuhat eurot)	650	535	500	-23,1%	-6,5%

Allikas: Äriregistri andmete analüüs

Sektori ettevõtete lisandväärtus töötaja kohta on endiselt heal tasemel ja valdkonna tugevas positsioonis.

Ehitussektori suurimad ettevõtted Hiiumaal 2021

Ettevõte	Käive	Töötajaid	Lisandväärtus töötaja kohta
Dagöstrand OÜ*	1 471 194	30	34 220
OÜ Riburada	1 271 963	7	44 282
EPK Invest OÜ	1 101 372	16	48 680
OÜ Berku Eritööd	1 064 841	9	32 528
OÜ KEMEHH	749 975	11	34 234
Trevali Eritööd OÜ	646 149	8	31 950

* Ettevõtte ei tegutsen Hiiumaal

Allikas: Äriregistri andmete analüüs

Metsamajandus

Metsamajanduse sektoris taastus netokäibe 2019. aasta maht, kuid lisandväärtus näitab kahanemise trendi. Sektori lõviosa moodustab ettevõtte HMPK OÜ (93% valdkonna müügikäibest), oluline roll on ka tema tütaretevõttel OÜ-I Halupuu Firewood Products. Ettevõtte 2021. aasta majandusaasta aruande põhjal kujunes aasta sektorile keeruliseks. Aasta esimese poole puiduturgu mõjutanud tormikahjude ja putukarüüste likvideerimiseks tehtud erakorralised raie mahud Kesk-Euroopas aeglustusid aasta teisel poolel. Kevadel tekkinud suured laovarud oli võimalik realiseerida, kuid paraku ilma kasumita. Aasta teist poolt iseloomustas soe ja kuiv hilissuvi ning sügise algus, mistõttu toimusid raie tööd raskesti ligipäasetavates ja niiskemates kasvukohtades, mis tavapärastes oludes olid jäänud teostamatuks. Tootlikkust ja teenuse tulupoolt see ei toetanud. Samaaegselt hakkasid hüppeliselt suurenema kütusekulud, nii tarbimise kui ka hinnakasvu tõttu. Ajutine nõudlus saepalgi järele asendus nõudlusega energiapiidu järele. Aasta lõpus algas kõikide sortimentide hindade tõus. Suure osa ettevõtte käibest moodustab eksport (49%). Teine suure ekspordi osakaaluga ettevõtte sektoris on osahing Rooniit (65%). Sektorisse sisenenud uus ettevõtte OÜ VõsaRaidur jõudis ka müügikäibeni.

Metsanduse sektori üldnäitajad Hiiumaal

Näitajad	2019	2020	2021	Muutus 2019–2021	Muutus 2020–2021
Netokäibe (tuhat eurot)	13 359	12 278	13 645	2,1%	11,1%
Lisandväärtus (tuhat eurot)	3 296	2 966	2 466	-25,2%	-16,9%
Lisandväärtus töötaja kohta (eurot)	68 666	70 618	53 617	-21,9%	-24,1%
Töötajate arv	48	42	46	-4,2%	9,5%
Keskmine palk (eurot)	1 385	1 629	1 746	26,1%	7,2%
Investeeringud (tuhat eurot)	2 390	851	1 543	-35,4%	81,3%

Allikas: Äriregistri andmete analüüs

Metsanduse sektori suurimad ettevõtted Hiiumaal 2021

Ettevõtte	Käibe	Ekspord	Töötajaid	Lisandväärtus töötaja kohta
HMPK OÜ	12 680 689	6 416 738	28	77 367
Halupuu Firewood Products OÜ	177 912	0	4	14 715
osahing Rooniit	142 939	92 680	3	18 207
VMV Metsahooldus OÜ	117 052	0	5	16 478
OÜ Fiventio	50 023	0	2	14 320

Allikas: Äriregistri andmete analüüs

Veendus ja laondus

Sektori netokäive näitas pärast eelmise aasta langust uuesti tõusu (3,1%), keskmine palk kasvas jõudsalt (10,9%) ja investeeringud kasvasid lausa 58,6%. Nende positiivsete arvude taga on suuresti kaks ettevõtet: OÜ Hiiu Autotrans ja OÜ Canter Invest, kes tegutsevad Eesti siseturul. Negatiivne mõju sektorile tuli 2021. aastal eelkõige kütuse hinna tõusust. Lisaks mõjutasid Hiiumaa vedajaid ka probleemid laevaühendusega tippkoormuse ajal, mis pikendasid ooteaegu sadamates ja tõstsid kulusid.

Veenduse ja laonduse sektori üldnäitajad Hiiumaal

Näitajad	2019	2020	2021	Muutus 2019–2021	Muutus 2020–2021
Netokäive (tuhat eurot)	12 622	11 912	12 283	-2,7%	3,1%
Lisandväärtus (tuhat eurot)	4 020	4 275	4 372	8,8%	2,3%
Lisandväärtus töötaja kohta (eurot)	22 841	24 427	24 155	5,8%	-1,1%
Töötajate arv	176	175	181	2,8%	3,4%
Keskmine palk (eurot)	945	910	1 009	6,8%	10,9%
Investeeringud (tuhat eurot)	575	538	853	48,3%	58,6%

Allikas: Äriregistri andmete analüüs

Veenduse ja laonduse sektori suurimad ettevõtted Hiiumaal 2021

Ettevõte	Käive	Eksport	Töötajaid	Lisandväärtus töötaja kohta
OÜ HIIU AUTOTRANS	2 043 586	583	46	21 833
Osaühing CANTER INVEST*	1 599 825	0	27	25 145
Aktsiaselts AUTOMA	884 816	0	6	15 505
Aktsiaselts HONGA	659 420	502 085	14	12 023
Sandare Plus OÜ	631 485	293 110	5	34 589
Osaühing ASS-TRANSPORT	626 557	227 408	7	33 153

* Ettevõtte ei tegutsen Hiiumaal

Allikas: Äriregistri andmete analüüs

Puidu töötlemine ja mööblitööstus

Sektori suurimad ettevõtted tegelevad peamiselt sae- ja hõövelmaterjali tootmisega. Müüakse siseturul, kuid väga oluline on ka eksport Euroopasse ja Aasiasse.

Osaühingu Vesset majandusnäitajad mõjutavad valdkonna tulemusi enim, sest ettevõtte annab 76% sektori müügikäibest. 2021. aastal oli ettevõttele edukas, suurenesid nii müügitulu kui kasum. Ka Hiiumaa suurima mööblitootja Prosper Line OÜ 2021. aastal tulemused näitasid nii müügitulu kui kasumi kasvu. Kogu sektori netokäive näitas eelmise aastaga võrreldes küll väikest langust, kuid kolme aasta võrdluses ollakse kasvutrendis.

Puidutöötlemise ja mööblitööstuse sektori üldnäitajad Hiiumaal

Näitajad	2019	2020	2021	Muutus 2019–2021	Muutus 2020–2021
Netokäive (tuhat eurot)	5 610	6 216	6 051	7,9%	-2,7%
Lisandväärtus (tuhat eurot)	1 345	1 444	1 573	17,0%	8,9%
Lisandväärtus töötaja kohta (eurot)	21 341	24 069	30 244	41,7%	25,7%
Töötajate arv	63	60	52	-17,5%	-13,3%
Keskmine palk (eurot)	1 067	1 092	1 071	0,4%	-1,9%
Investeeringud (tuhat eurot)	698	95	8	-98,9%	-91,6%

Allikas: Äriregistri andmete analüüs

Puidu töötlemise ja mööblitööstuse sektori suurimad ettevõtted Hiiumaal 2021

Ettevõtte	Käive	Eksport	Töötajaid	Lisandväärtus töötaja kohta
osaühing Vesset	4 607 279	4 014 573	18	49 052
PROSPER LINE OÜ	387 921	288 300	10	15 487
Soojus & hooldus OÜ	356 998	0	8	25 284
Kaskisaare OÜ	124 585	0	4	13 690
Lauka Saeveski OÜ	123 699	0	3	21 532

Allikas: Äriregistri andmete analüüs. Analüüsist on välja jäänud suure osatähtsusega ettevõtte, kelle 2021. majandusaasta aruanne oli veel oktoobris 2022 esitamata.

Majutus ja toidlustus

Sektor näitas 2021. aastal kohanemist raske, COVID-19 mõjudega aastaga. Käive kasvas, kuid 2019. aasta taset veel ei saavutatud. Ettevõtted korraldasid oma tegevust paindlikult ümber ja kasutasid riigi toetusmeetmeid. Seoses kasutatud abinõudega ja Eesti siseturismi aktiivse suvehooajaga tuli sektor keerulise aastaga toime.

Tulemused oleksid olnud kindlasti paremad, kui ei oleks keset turismihooaega mitmeks nädalaks tekkinud suuri takistusi ja segadusi praamiliikluses, kui Muhu ja mandri vahel sõitev parvlaev Tõll viidi pärast avariid remonti ning Hiiumaa liinilt võeti sinna appi parvlaev Tiiu. Hiiumaa liinil pikene- sid järjekorrad, broneerimine oli häiritud, turistid muutsid oma sõiduplaane ja selle mõju jätkus ka pärast parvlaeva Tiiu naasmist.

Sektori töötajate arv näitas pärast eelmise aasta paigalseisu kasvu, kuid keskmine palk näitas juba teist aastat järjest langust ja jäi numbriga 526 eurot alla 2021. aasta alampalgale, mis oli 584 eurot. Investeeriti kaks korda rohkem kui eelmisel aastal ja investeeringute maht ületas ka 2019. aasta mahu – see näitab, et sektor areneb. Suurima panuse sektori tulemustesse andsid osaühing Mainegrupp ja OÜ Hiiu Gruuv. Sektorisse sisenenud uutest ettevõtetest 13 alustasid ka müügikäibega. Uutest ettevõtetest edukaimad olid Eventering OÜ, OÜ Mummi&A, Viiger OÜ ning Jorjen Disain OÜ.

Majutuse ja toidlustuse sektori üldnäitajad Hiiumaal

Näitajad	2019	2020	2021	Muutus 2019–2021	Muutus 2020–2021
Netokäive (tuhat eurot)	4 823	3 929	4 167	-13,6%	6,1%
Lisandväärtus (tuhat eurot)	1 669	1 566	2 276	36,4%	45,3%
Lisandväärtus töötaja kohta (eurot)	15 893	15 056	20 317	27,8%	34,9%
Töötajate arv	105	104	112	6,7%	7,7%
Keskmine palk (eurot)	570	560	526	-7,7%	-6,1%
Investeeringud (tuhat eurot)	771	402	908	17,8%	125,9%

Allikas: Äriregistri andmete analüüs

Majutuse ja toitlustuse sektori suurimad ettevõtted Hiiumaal 2021

Ettevõte	Käive	Töötajaid	Lisandväärtus töötaja kohta
osaühing MaineGrupp	887 962	16	48 325
OÜ Hiiu Gruuv	259 885	10	10 238
OÜ Maaranna	205 112	1	74 392
Osaühing Õlletare	189 404	3	12 684
OÜ PADU HOTELL	184 917	8	11 846
Hiiumaa Rannapaargu OÜ	176 148	5	12 666
Ungrumaja OÜ	169 424	6	5 922

Allikas: Äriregistri andmete analüüs

Toiduainete tootmine

2021. aastal jätkas toiduainete tootmise sektor positiivset trendi. Kasvasid nii käive, lisandväärtus kui ka keskmine palk. Valdonna ettevõtted müüvad siseturule, piiriülese kaubanduse tõrgete mõju oli vähene. Küll aga tuli jätkata koroonakriisi mõjudega arvestamisega ja kohanemisega. Sektori suurimaks ettevõtteks on Hiiumaa Tarbijate Ühistu tütarettevõtte Hiiumaa Köök ja Pagar OÜ, mis toodab ja turustab pagari-, kondiitri- ja kulinaariatooteid. Ettevõtte toodangust 45% realiseeritakse väljaspool Hiiumaad. 2021. aasta südasuvel toimunud praamiõnnetus Saaremaa liinil ja Hiiumaa liinilt kolmeks nädalavahetuseks ära viidud parvlaev Tiiu tõi märgatava Hiiumaa Köök ja Pagar toodete müügilanguse. Kokkuvõttes jäi ettevõtte, mille käive moodustas 75% sektori käibest, aasta tulemustega siiski rahule ja seadis juba kõrgemaid sihte 2022. aastaks. Positiivne on sektorisse sisenenud uute toidutootjate lisandumine, näiteks Kaldamäe OÜ (kaubamärgi Hiiu Jähu tooted), Dagaith OÜ (Hiiumaa käsitöödžinn), JanKesFish OÜ (kalatooted).

Toiduainete tootmise sektori üldnäitajad Hiiumaal

Näitajad	2019	2020	2021	Muutus 2019–2021	Muutus 2020–2021
Netokäive (tuhat eurot)	2 817	2 976	3 449	22,4%	15,9%
Lisandväärtus (tuhat eurot)	1 119	1 273	1 438	28,5%	13,0%
Lisandväärtus töötaja kohta (eurot)	18 341	20 874	24 374	32,9%	16,8%
Töötajate arv	61	61	59	-3,3%	-3,3%
Keskmine palk (eurot)	872	930	1 182	35,6%	27,1%
Investeeringud (tuhat eurot)	229	146	95	-58,5%	-34,9%

Allikas: Äriregistri andmete analüüs

Toiduainete tootmise sektori suurimad ettevõtted Hiiumaal 2021

Ettevõte	Käive	Töötajaid	Lisandväärtus töötaja kohta
Hiiumaa Köök ja Pagar OÜ	2 599 666	49	23 871
Stonefish OÜ	369 839	6	14 323
Hiiumaa Lihatööstus OÜ	348 050	3	42 299
OÜ Hiiu Gourmet	73 058	1	21 777

Allikas: Äriregistri andmete analüüs

Põllumajandus

Sektori majandusnäitajad kasvasid 2021. aastal hoogsalt, ainult töötajate arv oli langustrendis, kuid efektiivsema tehnika kasutuselevõtmine toobki kaasa inimtööjõu vajaduse vähenemise ja töötajate profiili muutuse. Lisandväärtus töötaja kohta on põllumajanduses muljetavaldavalt kõrge, mis võimaldab katta vajalike investeeringute kulud. Põllumajandusest on saanud üks kapitalimahukamaid sektoreid, kus tootmisvahendid maksavad väga palju ja alustavate ettevõtete sisenemiskulud on kõrged.

Suurima panuse sektori majandusnäitajatesse andsid OÜ Hiiumaa Agro, mille põhitegevus on piimakarjakasvatuse ja OÜ Kapastu, põhitegevus astelpaju istutusmaterjali tootmine. OÜ Hiiumaa Agro müügi käive tõusis 47%. Ettevõtte kasvatab tõuveiseid, toodab kõrge kvaliteedilist piima. 2021. aastal suurenes ettevõtte lüpsikari, soetati erinevaid masinaid ja seadmeid. OÜ Kapastu müügi käive suurenes koguni 11 korda, saavutades viimase viie aasta parima tulemuse. Sektori uued mikroettevõtted andsid toreda panuse Hiiumaa põllumajanduse mitmekesisemaks muutmisesse. Näiteks OÜ Eesti Safran kasvatab alates 2021. aastast Hiiumaal safranit, Kaldamäe OÜ aga mahe-sertifikaadiga kikerhernest, läätsesid jm. Edukaimad uued põllumajandusettevõtted olid Villakera OÜ ja Soo-Oru Horses OÜ.

Põllumajandussektori üldnäitajad Hiiumaal

Näitajad	2019	2020	2021	Muutus 2019–2021	Muutus 2020–2021
Netokäive (tuhat eurot)	2 638	2 855	4 234	60,5%	48,3%
Lisandväärtus (tuhat eurot)	2 570	2 119	2 551	-0,7%	20,4%
Lisandväärtus töötaja kohta (eurot)	48 489	47 096	59 334	22,4%	26,0%
Töötajate arv	53	45	43	-18,9%	-4,4%
Keskmine palk (eurot)	532	620	752	41,4%	21,3%
Investeeringud (tuhat eurot)	1 867	838	1 595	-14,6%	90,3%

Allikas: Äriregistri andmete analüüs

Põllumajandussektori suurimad ettevõtted Hiiumaal 2021

Ettevõte	Käive	Töötajaid	Lisandväärtus töötaja kohta
Osaühing Hiiumaa Agro	1 008 176	6	95 103
OSAÜHING Kapastu	956 731	4	58 305
Osaühing Männaka	600 970	8	47 392
OÜ Turu Talu	213 468	2	48 640
osaühing HK Kodeste	184 527	0	N/A
osaühing Adoranna	137 380	1	110 701

Allikas: Äriregistri andmete analüüs

Elekter, gaas, vesi, jäätmed ja mäetööstus

Sektori suurimad ettevõtted on Hiiumaal aasta-aastalt müügitulu suurendanud, samas ettevõtete ärikasumi ning lisandväärtuse näitajad on langustrendis. Kuna tegemist on ühtlasi ka juba aastaid tegutsenud ettevõtetega, kelle majandusnäitajates erilisi kõikumisi ei ole olnud, siis võib öelda, et sektor tegutseb üldiselt stabiilselt. Sektorisse sisenenud elektrienergia tootmisega tegelevate uute ettevõtete arv on aga muljetavaldav: aastatel 2020–2021 on Hiiumaal lisandunud 21 päikeseenergiat tootvat ettevõtet, kes on deklareerinud ka müügikäibed. Kokku moodustas 2021. aastal uute tulijate müügitulu 6,3% kogu sektori müügitulust.

Elektri, gaasi, vee, jäätmete ja mäetööstuse sektori üldnäitajad Hiiumaal

Näitajad	2019	2020	2021	Muutus 2019–2021	Muutus 2020–2021
Netokäive (tuhat eurot)	1 478	1 451	1 564	6%	7%
Lisandväärtus (tuhat eurot)	1 059	502	219	-79,4%	-56,5%
Lisandväärtus töötaja kohta (eurot)	44 085	125 140	56 297	-79,4%	-54,3%
Töötajate arv	20	21	20	0%	-4,8%
Keskmine palk	1 219	1 205	1 217	-0,2%	1%

Allikas: Äriregistri andmete analüüs

Elektri, gaasi, vee, jäätmete ja mäetööstuse sektori suurimad ettevõtted Hiiumaal 2021

Ettevõte	Käive	Töötajaid	Lisandväärtus töötaja kohta
aktsiaselts Kärkla Veevärk	576 450	8	-9415
OÜ Hiiu Turvas	429 815	5	20 280
Hiiumaa Jäätmejaam OÜ	330- 210	4	21 895
Willemgold OÜ	118 787	1	77 616

Allikas: Äriregistri andmete analüüs

Muud sektorid

Suurimad ettevõtted muudest sektoritest on AS Hiiu Kalur, Korrashoid OÜ, DAGOpen OÜ ja OÜ Kärkla Perearstid. Muude sektorite uutest ettevõtetest olid 2021. aastal suurimate müügituludega: Korrashoid Pesumaja OÜ, Eesti Avamere Vesiviljelejate Ühistu, Tunnelma OÜ, Matse OÜ, Terav Sulg OÜ.

Ettevõte	Käive	Töötajaid	Lisandväärtus töötaja kohta
AS Hiiu Kalur	3 210 973	34	83 019
Korrashoid OÜ	1 331 428	50	19 159
DAGOpen OÜ	999 317	12	22 666
OÜ Kärkla Perearstid	830 017	10	60 064

Eksport Hiiumaa majanduses

Statistikaameti andmetel (www.stat.ee/et/uudised/valiskaubandus-kaubad-detsember-2021) suurenes Eesti kaupade eksport 2021. aastal võrreldes 2020. aastaga 28%. Aasta jääb meelde kiire hinnakasvuga, mis mõjutas oluliselt kaubavahetuse käibe suurenemist. Ekspordihinnaindeks suurenes võrreldes 2020. aastaga 12,2%.

Ka Hiiumaa ekspordimaht näitas kasvu, kuid see oli tagasihoidlikum: 7,8%. Suurimad ekspordi käibe kasvu numbrid tulid tekstiilitööstusest ja plastitööstusest. Kuna Hiiumaa majandussektorite kogumüügitulu on aasta-aastalt kasvanud kiiremini kui ekspordi müügitulu, siis ekspordi osakaal müügitulust on langustrendis.

Eesti eksportis 2021. aastal kaupu ja teenuseid kokku 186 riiki. Hiiumaa ettevõtted eksportisid oma toodangut ja teenuseid samal perioodil 28 sihtriiki, millest kõige eksootilisemad olid näiteks Malta, Jaapan, Brasiilia ja Uus-Meremaa. Eesti suurimad sihtturud olid Soome, Läti ja USA. Hiiumaa ettevõtete suurimateks ekspordi partneriteks olid Soome, Rootsi ja Saksamaa, moodustades kokku 51% Hiiumaa ekspordikäibest. Eksportivaid ettevõtteid oli kokku 49, mis on 10 võrra vähem kui 2020. aastal. See on tõenäoliselt tingitud 10 ettevõtte majandusaasta aruande esitamisega viivitamisest – andmete päringu tegemise ajaks ei olnud need eksportivad ettevõtted veel aruannet esitanud.

Eksport Hiiumaal 2019–2021

	2019	2020	2021	Muutus 2020-2021
Eksport	53 786 454	53 948 446	58 155 480	7,8%
Müügitulu	169 791 068	174 302 020	190 935 120	9,5%
Ekspordi osakaal müügitulust	31,7%	31,0%	30,5%	-0,5%

Allikas: Äriregistri andmete analüüs

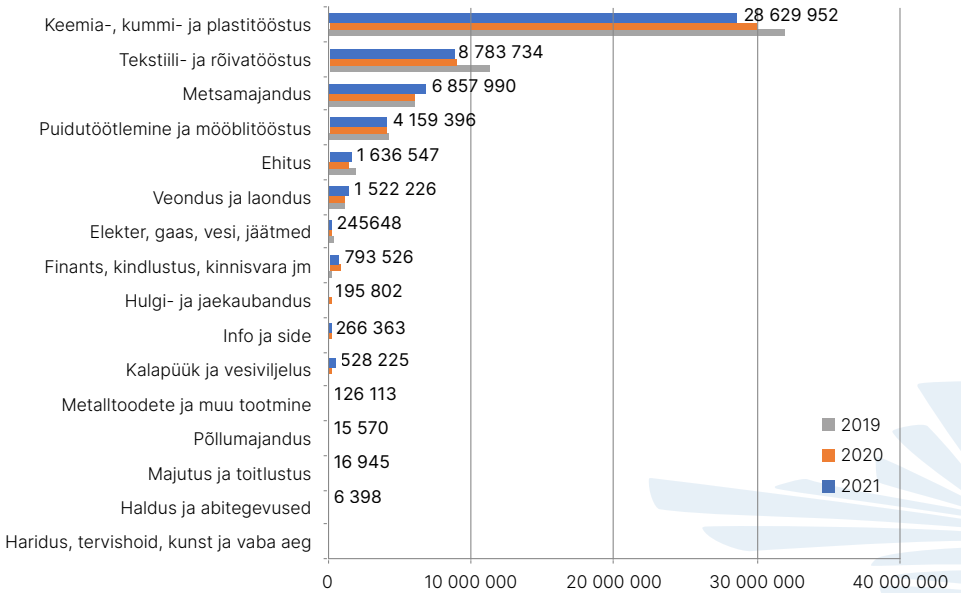
Eksportivate ettevõtete arv Hiiumaal 2019–2021

	2019	2020	2021	Muutus 2020-2021
Kaupu või teenuseid eksportivad ettevõtted	58	59	49	-10

Allikas: Äriregistri andmete analüüs

Ettevõtlussektorite võrdluses on läbi aastate kindlal juhtpositsioonil plastitööstus. Märkimisväärse panuse annavad ka ekspordit kasvatanud tekstiilitööstus ning suhteliselt stabiilselt eksporditud metsamajandus ning puidu- ja mööblitööstus. Suurim langus ekspordi osas toimus sektoris finants, kindlustus, kinnisvara ning kalapüügi ja vesiviljeluse sektoris.

Hiiumaa ettevõtlussektorite ekspordikäibed 2019–2021

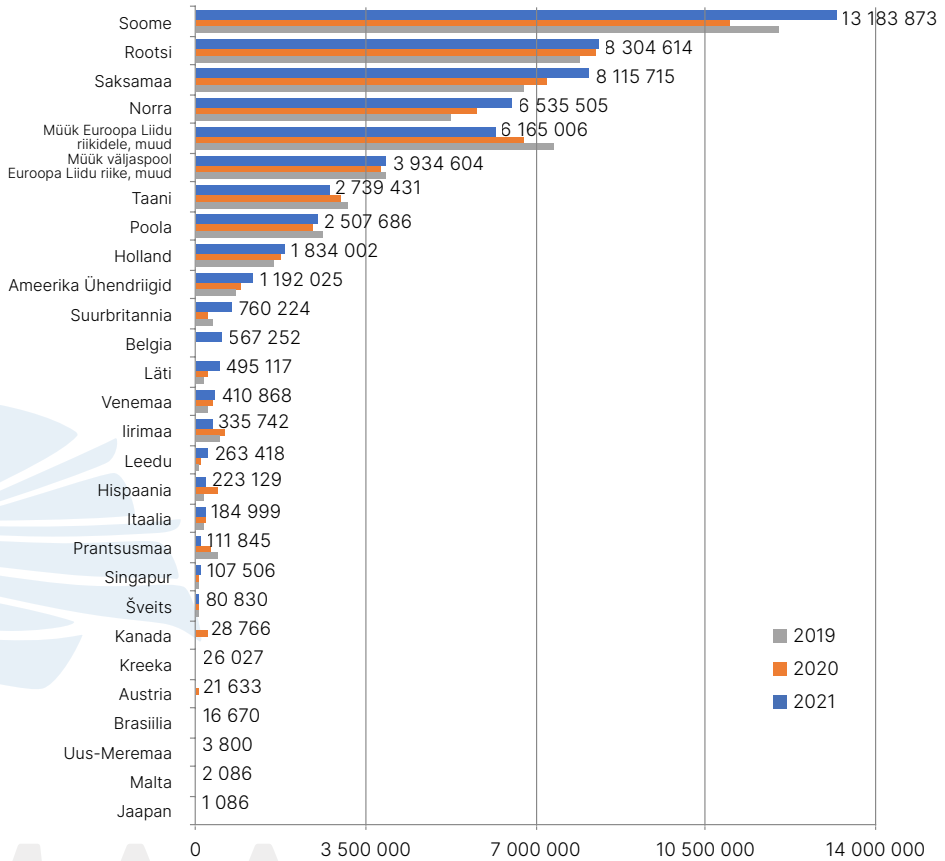

Allikas: Äriregistri andmete analüüs

Maakonna kõige olulisemad eksporditurud on jätkuvalt Põhjamaades ja Saksamaal. Soome on olnud tähtsaim ekspordipartner läbi aastate. 2021. aastal suurenes eksport Soome veelgi, võrreldes 2020. aastaga oli kasv 20%. Märkimisväärsed kasvud olid ka Saksamaa ja Norra turgudel.

Hiiumaa eksporditurud 2019–2021

Allikas: Äriregistri andmete analüüs

Siseturistid päätsid ka 2021. aasta suve

Eestlased olid 2021. aastal jätkuvalt siseturismi usku. Huvi sisereiside vastu ei vähenenud ka suvel ja sügisel, kui välismaale reisimine muutus järjest lihtsamaks. Välisturistide hulk vähenes võrreldes 2020. aastaga, sest 2021. aasta I poolel oli rahvusvaheline reisimine pandeemia tõttu äärmiselt piiratud. Ka suvel, kui vaksineeritud said juba vabalt reisida, oli taastumine väga aeglane. Enim välisturiste saabus Eestisse naaberriikidest – Soomest ja Lätist, järgnesid Saksamaa, Leedu ja Venemaa. Nii sise- kui välisturistid peatusid enim Harju maakonnas, populaarsed olid ka Pärnu, Tartu ja Ida-Viru maakond. Statistikaameti andmetel peatus 2021. aastal Eesti majutusettevõtetes üle kahe miljoni turisti, mis on 8% rohkem kui aasta varem, aga 44% võrra vähem kui 2019. aastal.

Kristel Üksvärav
Hiiumaa turismiklastri juht

Hiiumaal on siseturistide arv on olnud läbi aastate Eesti keskmisest kõrgem ja aasta-aastalt kasvanud, peamiseks põhjuseks Hiiumaa eksootilisus – merega ümbritsetud looduskaunis ja väikese rahvaarvuga sihtkoht. Kõrge siseturistide osakaal aitas Hiiumaa turismiettevõtetel ka teisel pandeemia-aastal ellu jääda.

2020. aastal hüppeliselt kasvanud siseriiklik hobimeresõit tõi merematkajaid Hiiumaa sadamatesse ka 2021. aastal. Merega seotud turismitegevuste suurt potentsiaali kinnitab ka Kärkla sadama populaarsus nii siseriiklike kui välismaiste mereturistide hulgas. Üha enam leiab sadamate pakutavad teenused üles ka matkakaautoga tulija.

2021. aasta külustusnumbrid sadamates

Kärkla sadam

587 laeva, 100 matkakaautot

Orjaku sadam

172 laeva, 96 matkakaautot

Sõru jahisadam

61 laeva, 28 matkakaautot

Hiiu maakonna 2021. aasta majutusstatistika

Aastal 2021 oli Hiiumaal kokku 83 majutus- ja toitlustusasutust, neist majutusasutusi statistikaameti andmetel 58 (seitsme võrra rohkem kui aastal 2020). Voodikohti oli statistikaameti andmetel 1207 (aastal 2020 oli 1175).

Ööpäeva keskmine maksumus majutuskohtades oli kõige kõrgem veebruaris ja detsembris – 32 eurot, järgnesid oktoober ja juuni 31 euroga. Majutatutest 78% viibisid puhkusereisil.

Hiiumaa külastatavus oli rekordkõrge

Hiiumaa külastatavus näitas 2021. aastal suurt kasvu võrreldes 2020. aastaga, mil Rohuküla–Heltermaa liinil osteti 455 951 piletit (mõlemal suunal). 2021. aastal osteti Rohuküla–Heltermaa liinil 648 109 piletit (mõlemal suunal), mis tähendab kokku ligikaudu 324 000 reisijat. Püsielanikke oli pileti ostnute hulgas keskmiselt 27%. Püsielaniku soodustusega inimesed ostsid 473 000 piletit ehk külastusi oli aastas ligikaudu 236 000.

Tallinn–Kärdla lennuliinil osteti 2021. aastal 10 552 piletit (2020. aastal 8 611 piletit).

Sõru–Triigi liinil osteti 2021. aastal 46 206 piletit (2020. aastal 40 477 piletit). Saaremaa ja Hiiumaa vaheline laevaliin on saartevahelise turismikoostöö seisukohast väga oluline transpordiühendus, mis võimaldab pakkuda mõlemat saart hõlmavat külastuskogemust.

TS Laevade statistika ei võimalda eristada, kui paljud püsielaniku soodustusega sõitjatest olid turistid ja kui palju oli töö asjus reisijaid või saarel kinnisvara omavaid inimesi. Siiski näitab üle veetud inimeste hulga ning majutusasutustes ööbinud turistide võrdlus, et märkimisväärne hulk Hiiumaad külastanud inimestest jääb ametlikust majutusasutuste statistikast välja.

* Majutusstatistika peegeldab majutusasutustes veedetud öid. Lisaks peatuvad paljud saare külalised sõprade ja tuttavate juures, väiksemates majutuskohtades, millel pole aruandluskohustust, telgivad või ööbivad oma matkautodes ja väikelaevel. Majutusandmete esitamise kohustus on majutusasutustel, kus on viis ja enam voodikohta.

Hiiumaal alustas tegevust turismiklaster

Hiiumaa turismiinfokeskus läbis 2021. aastal muutuse: pärast kolme esimest kuud infokeskus Kärdla Pritsumajas suleti ja mais alustas infopunkt tööd uuel kujul Kärdla keskväljaku paviljonis. Aastaringelt, esmaspäevast reedeni, said külastajad oma küsimustele vastuseid ka turismiinfo telefonile helistades.

2021. aasta suur muudatus Hiiumaa turismis oli turismiklastri loomine. Aasta lõpuks oli liikmeid ligi 30. Turismiklaster koondab Hiiumaa turismiasjalisi, et koos suurendada Hiiumaa tuntust merelise sihtkohana. Eesmärk klastri loomisel oli ressursside ja kompetentsi tõhusam kasutamine. Koos tegutsedes ollakse tugevamad ja suuremad.

Olulisele kohale asetused 2021. aastal Hiiumaa turismitegevuses ka keskkonnasõbralikkus ja jätkusuutlikkus. EASI sihtkohtade juhtimise programm võimaldas Hiiumaa ja Saare maakonna üleselt võtta turismiklastri juurde tööle kestliku turismi koordinaatori. Hiiumaale omistati 2021. aastal rahvusvahelise roheliste sihtkohtade kvaliteedimärgise Green Destination hõbetase.

Huviväärsuste statistikat vaadates tuleb tõdeda, et jätkuvalt on Hiiumaa olulisteks külastusmagnetiteks tuletornid. Kokku jäid kolme tuletorni külastajanimbrid samasse suurusjärku kui 2020. aastal. Eraldiseisvalt vaadates külastas 2021. aastal Ristna tuletorni 5709 külastajat, Tahkunas käis 11 995 külastajat ja Kõpu tuletornis 21 555 külastajat.

Aasta tagasi avatud elamuskeskust Tuuletorn väisas 2021. aastal 27 343 külastajat.

Turismi majandusmõju vajab täpsemat mõõtmist

Kuigi otseselt turismi põhiteenuste osutamisel ning turismiettevõtetele tugi- ja abiteenuste pakumisel on eriti suvehooajal hõlmatud märkimisväärne osa Hiiumaa tööelistest elanikest, ei ole hetkel kogutava statistika alusel võimalik turismi majandusmõju täpselt mõõta. Turism ei ole ainult majutus, toidlustus ja supelrand. Külasmusmajanduse mõju jõuab ka paljudesse teistesse ärisuundadesse ning spordi- ja kultuuriasutustesse.

Turismi kaudu saarele saabuva täiendava käibe ja maksutulul hindamiseks tuleb läbi viia eraldi uuring, mille üks osa on ka turismi majandusmõju ehk turistide poolt saarele toodava täiendava sissetuleku, aga ka nende põhjustatava keskkonnakoormuse ja näiteks täiendava jäätmekäitluse mahu hindamise meetodika.

Hiiumaa turismimajanduse pudelikaelaks on jätkuvalt ühendus mandriga. Kuigi saare peamise ühendusliini haldaja TS Laevad on jätkuvalt püüdnud sõiduplaani parandada, tabas 2021. aastal Hiiumaa mandriühendust oluline tagasilöök. Kui parvlaev Tõll Kuivastu sadamas avari teigi ning oli sunnitud dokki minema, võeti Saaremaa liinile asenduseks üks Hiiumaa laevadest ning Rohuküla–Heltermaa liini toodi teenindama vana ning väikese mahutavusega parvlaev Regula.

Nii oli 2021. aasta juulis 100% täituvusega tervelt 30% Hiiumaa ja mandri vahelistest parvlaevade väljumistest ning selliseid reise, millest jäi maha üks või rohkem sõidukit, oli 2021. aasta jooksul kokku 413. Ainuüksi juulis jäi autosid kai peale ootama 122 väljumise puhul, keskmiselt jäi maha 16 sõidukit. Järjekorrad ning sage laevadest maha jäämine tekitas kuvandi, et Hiiumaale on raske pääseda, kuna laevad on alati täis ning peale ei saa ka elavas järjekorras.

Tööhõivet mõjutab turism Hiiumaal oluliselt suvekuudel, mil avatakse hooajalisi toidu- ja majutuskohti ja kasvab oluliselt teenindus- ja kaubandussektori osakaal. Statistikale tuginedes on Hiiumaa ülekaalukalt kõige suurema hooajalisusega maakond Eestis.

Analüüsi andmed ja selgitused

Elmo Harjaku poolt koostatud majandusanalüüs, mis hõlmab suure osa käesolevast trükisest, sisaldab Hiiumaa ettevõtluse sektorite ja ettevõtete andmeid perioodil 2019–2021.

Töö alusandmeteks on äriregistrist saadud Hiiumaa ettevõtete majandusandmete andmebaas aastatel 2019–2021. Andmebaasi korrastati järgmiselt:

- Ettevõtluskeskkonna ja -struktuuri analüüsimisel on allikatena kasutatud lisaks äriregistri andmetele ka statistikaameti andmeid. Peamise andmebaasina on kasutatud äriregistri andmeid. Ettevõtted on grupeeritud sektoriteks nende põhitegevusala EMTAK koodide alusel, kõrvaltegevusalade EMTAK koode pole arvestatud.
- Äriregistri andmed ei sisalda füüsilisest isikust ettevõtjate andmeid. Majandussektorite analüüsi puhul ei ole FIEde majandusnäitajate suurus oluline, moodustades (2020. aasta statistikaameti andmete põhjal) ettevõtluse käibest 3,7%.

Hiiumaa Arenduskeskus on koostanud ka varasematel aastatel majandusülevaate. Kuna metoodikad võivad olla erinevad, siis on võimalikke erinevusi:

- FIEd ei sisaldu äriregistri andmebaasis ja seega ka käesolevas ülevaates.
- Ülevaates pole kajastatud MTÜde ja SAde andmeid.
- Valdkonna nimetused vastavad EMTAK tähistusele ja sõnastusele, näiteks „Plastitööstus“ on ülevaates nimega „Keemia-, kummi- ja plastitööstus“.

Käesolev ülevaade sisaldab vaid Hiiumaale registreeritud ettevõtteid, sest äriregistri andmed sisaldavad vaid Hiiumaa maakonda registreeritud ettevõtteid. Seega peab välja tooma olulised erisused, mis ei kajastu või kajastuvad moonutatult koostatud ettevõtlusstatistikas:

- Suuremateks näideteks on AS EstPak Plastik, OÜ Lade, OÜ ISC International, OÜ Korras-hoid ja OÜ Pakpoord, mille tegevus toimub olulisel määral või peamiselt täielikult väljaspool maakonda. See loetelu ei ole lõplik, sest paljude väiksemate ettevõtete (eriti ehitussektor) tegevus toimub samuti väljaspool maakonda.
- Hulgi- ja jaekaubanduse sektori kõik ettevõtted ei ole registreeritud Hiiumaa maakonda ja nende käive ei kajastu käesolevas ülevaates (Rimi ja Selver).
- Põhitegevusalana märgitud EMTAK koodide muutmise mõju. Iga olulise ettevõtte põhitegevusala muutus võib avaldada mõju ka sektorite eri aastate võrdlusele.

Masspäringu tulemusena saime 1143 ettevõtte andmed. Masspäringu koostamise hetkel, 5. augustil 2022 oli esitamata ca 15% ettevõtete 2021. majandusaasta aruannetest. Nende ettevõtete andmed ei kajastu käesolevas ülevaates.

Kui võrrelda käesoleva analüüsi andmeid statistikaameti andmetega, siis peab arvestama, et statistikaameti andmetes on enamasti kasutatud 20 ja enama hõivatuga ettevõtete näitajaid. Osad andmed sisaldavad samas vaid käibemaksukohuslaste andmeid. Ülevaates kasutatav äriregistrist saadud ja majandusaasta aruannete alusel koostatud andmebaas sisaldab kõiki äriühinguid, välja arvatud FIEd.

Aasta investeerija, Kogukonna tegija

Hiiumaa Tarbijate Ühistu

Aasta investeerija – tunnustame Hiiumaa ettevõtet, mis on 2021. aastal saare ja/või oma tegevuse arendusse investeerinud.

Kogukonna tegija – tunnustame Hiiumaal tegutsevate ettevõtet, organisatsiooni või isikut, kelle tegevus on andnud 2021. aastal olulise panuse saare kogukonnale.

Mõlemas kategoorias tuli võitjaks Hiiumaa Tarbijate Ühistu.

17. juunist 2021 on Käinas avatud Coop Konsum | Ehituskeskus, mis on nii Käinale kui kogu regioonile mõjunud väga positiivselt, tuues inimestele lähemale kaubad, mille pärast tuli varem minna Kärdlasse. Kokku on Hiiumaa Tarbijate Ühistu 2021. aastal teinud investeeringuid 3,5 miljoni euro eest. Kaasaegse kaubanduskeskuse püstitamine on ettevõtte suurim investeering viimase kümnendi jooksul, mille ettevalmistusperiood kestis enam kui neli aastat.

Uus Käina kaubanduskeskus on 2384,8 m² suurune ning selle põhiosaks on Coop Konsum | Ehituskeskus. Lisaks on keskuses kohvik-lillepood, jahi- ja kalanduspood, ilusalong ja apteek, samuti asuvad keskuses Swedbanki sularahaautomaat, Itella, Omniva ja DPD pakiautomaat ning pandiga tagatud taara vastuvõtupunkt. Coop Konsum | Ehituskeskuses on koos suveabilistega kokku 31 töökohta, lisaks toimetab keskuses asuvatel rendipindadel veel üle kümne inimese.

Hiiumaa esimene Coop Konsum | Ehituskeskuse kontseptsiooni järgi rajatud kauplus pakub lisaks toidu-, esmatarbe- ja tööstuskaupadele ka laias valikus aia- ja ehituskaupu. Aasta jooksul on uuest kauplusest sooritatud peaaegu 400 000 ostu.

Aasta tegija

OÜ Liisbet Tukat

Aasta tegija – tunnustame 2021. aastal edukalt majandanud Hiiumaa ettevõtet.

OÜ Liisbet Tukat on Nurste külas asuv ettevõtte, mille põhitöök on valgustite valmistamine ja komplekteerimine. Krediidinfo andmetel küündis firma aastakäive mullu ligi 1,6 miljoni euronini ning keskmine töötajate arv oli 52. OÜ Liisbet Tukat on Hiiumaa üks suurematest ja olulisematest tööandjatest ning seda juba üle kahekümne aasta. 2021. aastal kasvasid märkimisväärselt ettevõtte müügi- ja ärikasum, omakapital, palgakulu, suurenesid ettevõtte varad.

Aasta alustaja

Kaldamäe OÜ (Hiu Jähu)

Aasta alustaja – tunnustame kuni kolm aastat Hiiumaal tegutsenud ettevõtet uuendusliku idee või võimsa alustamise eest 2021. aasta tulemuste baasil.

2019. aastal Even ja Marys Suislepa poolt asutatud pereettevõtte Kaldamäe OÜ ehk Hiiumaa Jähu on hiiumaine mahedate teraviljatoodete kasvataja ja mahejahude valmistaja. Tootevalikus on erinevad nisu- ja rukkitooted püülist kuni manna ja täisterajahudeni, läätsed, kikerherned ja palju muud, mida võib leida ka Hiiumaa Coopi poelettidelt. Klientide soovil valmistatakse ka erijahvatusi. Toodang on kasvatatud oma talupidamises mahepõllumajanduslikult ning suure hoolet ja armastusega. Kevadest kannavad Hiiumaa Jähu tooted ka Hiiumaa rohelist märki.

Vastuseks küsimusele, kuidas Hiiumaa Jähu eristub teistest mahejahu tootjatest, on ettevõtjad välja toonud, et Hiiumaa Jähu on täisterasem kui poejahu, Hiiumaa Jähu tooted ei sisalda ühtegi lisa- ega säilitusainet ning täisterajahude puhul jõuab kogu viljatera oma headuses pakki, ilma et seal oleks midagi ära võetud. Mahejahud on oma värvilt natuke tumedamad, sest mahevillja tera ümber oleva kesta osakaal on suurem, ja selle võrra sisaldavad nad ohtrasti kasulikke mineraale ja kiudaineid.

Hiiumaa aasta õpilasettevõtte

Õpilafirma Sammel

Hiiumaa aasta õpilasettevõtte – Hiiumaa aasta õpilasettevõtte – tunnustame Hiiumaa õpilasettevõtet silmapaistva tulemuse, uuendusliku idee või julge pealehakkamise eest 2021. aastal.

2020/2021. õppeaasta jooksul asutati kolm õpilafirmat: ÕF Ole Terve, ÕF Sammel ja ÕF Holt, nende peamine tegutsemise aeg jäi aastasse 2021. Kõigi juhendajaks Hiiumaa gümnaasiumi ettevõtlusõpetaja Inga Jürimäe. Avalikul hääletamisel sai enim hääli õpilasettevõtte Sammel, kelle toodanguks on erinevate maitsetega samblikusnähkid.

Hiiumaa mainekujundaja

Jahtklubi DAGO

Hiiumaa mainekujundaja – tunnustame ettevõtet, organisatsiooni või isikut, kelle tegevus on 2021. aastal oluliselt tõstnud Hiiumaa nähtavust saarelt väljaspool, parandanud Hiiumaa mainet või toonud Hiiumaale tuntust.

Jahtklubi DAGO tegeleb purjetamise harrastamise ja arendamisega huvimeresõidust kuni võistlusspordini. Nad on tõstnud Hiiumaa nähtavust nii väljaspool Hiiumaad kui Eestit. Aastaid on panustatud Hiiumaa purjetamise kogukonda ja seistud hea meresporti populariseerimise ja arendamise eest. Lisaks korraldatakse treeninguid ja regatte nii lastele, noortele kui täiskasvanutele. Jätakuvalt on investeeritud nii raha kui aega purjetamisela arenguks vajalike tingimuste loomisesse ja nende tingimuste järjepidevuse kindlustamisse.

Viimaste aastate suurimateks saavutusteks on silmapaistvad tulemused avamere purjetamises. 2021. aastal võitis Jahtklubi DAGO lipu all sõitev alus Matilda 4 ORC C grupis avamerepurjetamise maailmameistrivõistlused Tallinnas ning igati väärika tulemuse saavutas ka Olympic, kes teenis ORC B grupis Corinthian grupis kuldmedali ja Angel-Rose II tuli ORC C grupis tublile V kohale.

Hiiumaa sõber

Nele Eller ja Arne Pagil

Hiiumaa sõber – tunnustame initsiatiivikat ettevõtet, organisatsiooni või isikut, kes oma kogemuste ja teadmistega on järjepidevalt panustanud Hiiumaa arengusse.

Nele Eller

Aastaid aktiivselt MTÜga Hiiumaa Käsitööselt toimetanud ja jätkuva vabatahtliku tegevusega silma paistnud Nele Eller on tiitli Hiiumaa sõber auga välja teeninud.

Nele korraldab igaaastaseid suviseid ja talviseid Hiiumaa käsitöölise omatoodangu laatasid. Samuti korraldab ta Kila-Kola laata ning on abikäsi paljudel teistel kodusaares laataidel ja müügipäevadel. Juba 11 aastat on ta aidanud korraldada moešõud Hiiu Moodi. Lisaks osaleb ta oma koertega jahiseltsi tegevuses, osaleb koristustalgutel, propageerib keskkonnanõu ja taaskasutust. Nele hindab vanu töövõtteid ehk kohalikku pärandit, mis ei kahjusta loodust. Tema eestvedamisel on järk-järgult korda tehtud Vabrikuväljakul asuv Meistrite maja, kus igapäevaselt tegutseb käsitööpood.

Arne Pagil

Maakonnaleht peaks ideaalis olema missioon mitte äri ja nii on välissaarlane Arne Pagil aastaid suhtunud ka Hiiu Lehte. Hiiumaa sõbra tiitliga täname teda nende 25 aasta eest, mil ta Hiiu Lehe tegemisi nõu ja jõuga toetas. Aitäh, et olid ja oled ka Hiiumaa suur sõber!

Hiiumaa Ettevõtjate Liit annab alates sellest aastast välja kolm tunnustust

Aasta tegu

Hiiumaa Spordikeskuse avamine

Tunnustatakse saare majandust ja arengut 2021. aastal oluliselt või omanäoliselt muuten tegu.

Väike ja visa

Tähva OÜ

Tiitel omistatakse väikeettevõtjale, kelle tegevus on kogukonnale väga vajalik ning keda võime seetõttu igapäevaselt pidada justkui iseenesestmõistetavaks. Kuid tegelikult kaasnevad ka selle ettevõtte olemasolu ja igapäevase käigus hoidmisega nii võimalused kui riskid, mida kõrvalseisjad ei taju.

Tänukummardus

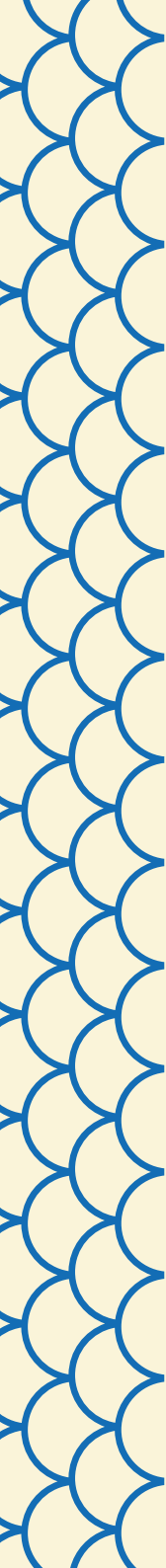
Tiit Asumets

Tiitel omistatakse füüsilisele isikule, kelle pikaajaline tegevus ja aktiivne panus Hiiumaa majandusellu on olnud märkimisväärne ning kelle algatusvõime on eeskujuks ettevõtjate nooremale põlvkonnale.

Tekstid: Mari-Liis Hirv, Hiiumaa Arenduskeskuse projektijuht

HIIUMAA

